

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Letnik III.

Celovec, v sredo 22. XII. 1948

Štev. 92 (185)

Za mir, pravico
in svobodo

Štiri leta so pretekla od časa ko smo kot partizani zadnikrat preživljali božične praznike v gozdovih, v globokem snegu in mrazu. V istem času so tisoči koroških Slovencev, nasilno odtrgani od svojih domov in uporno prenašajoč nečloveške muke in trpljenje v fašističnih zaporih, koncentracijskih taboriščih in izseljeništvu, hrepeneli po tem, da bi praznovali Božič zopet v svojem rojstnem kraju v krogu svojih najdražjih, v miru in svobodi. Žrtve, ki jih je takrat zavestno dajalo naše slovensko ljudstvo, so bile nadčloveške, v vsej svoji teži pa niso mogle omati volje in pripravljenosti za nadaljnjo dosledno borbo proti poživljenemu fašizmu, za mir v svetu, za enakopravnost in svobodo. Privid doglednega uresničenja teh ciljev je odtehtal vse žrtve in dajal novih moči in neustrašenega borbenega poleta vse do zmag.

Zmagali smo nad najokrutnejšim sovražnikom in se vrnil na svoje domove v prepričanju, da nam je po najtežjih žrtvah in naporih končno zasijalo sonce svobode. Naše zadoščenje pa je bilo kratkotrajno, ker so nas neiskreni zapadni zavezniki ponovno oropali s krvjo izbojevanih sadov naše borbe.

Od takrat naprej se vrstijo božični prazniki drug za drugim vse do letošnjih, a ljudstvo Slovenske Koroške je še vedno prisiljeno živeti pod najtežjimi (kolonisti). Spomnimo se samo številnih družin ki bodo pod bremenom skrbi za obstoj in v morem pomanjkanju dočkale te praznike. Spomnimo se onih žena in mater, katerih možje in sinovi trohinijo širom domače in tuje zemlje in katerim odmerjajo skope podpore tisti, ki so jih posredno ali neposredno še pred nedavnim pošiljali v izseljeniška taborišča in zapore. Spet so na površju ljudje, ki danes prav tako kot nekč z icemernim besedičenjem, o miru, enakopravnosti in demokraciji ter s svetohlinimi frazami o ljubezni do bližnjega skušajo ponovno zaračunjevati naše ljudstvo in ga pahnuti v be-lo.

Medtem, ko se pri izvestnih plasteh šibijo miže pod izobiljem, se morajo široke delovne množice trdo boriti za svoj vsakdanji kruh in ne moreje niti pomisliti na najskromnejši priobitje za predstoječe praznike. Večji del delovnega ljudstva bo dočakal letošnji Božič no končani krvavi vojni v še večjem pomanjkanju kakor vse doslej. Vsled nlapčevskega udinjanja sedanjih oblasti zapadnim imperia- listom, vsled podrejevanja zasušjevalni ameriški »pomoč« vstaja za navideznil obiljem: prenaprtnjenih izlozb naraščajoča brezposelnost in še večje siromaštvo delovnih ljudi.

Številne brezposelne družine in vdove, ki ne vedo, kaj bodo za praznike postavile na mizo pred svojo tuberkulozno, rahnitno in vsled pomanjkanja oslabele deco, s čim jo bodo oblekle v bodočih zimskih mesecih in kako bodo segrele svoja vlačna in premržena stanovanja, bodo brez dvoma obsojale vladajoče kroge, ki nosijo krivdo za to stanje. Obsejali jih bodo tudi mali in srednji kmetje, ki čedalje bolj občutijo težo gospodarskega pritiska in izžemanja potom previsoko odmerjene prisilne oddaje, medtem ko se tujerodni veleposestniki nadalje bogatijo in uživajo vse ugodnosti in podporo s strani protiljudskih oblastnikov.

Spričo takega razvoja prihajajo v čedalje večji meri do spoznanja tudi tisti delavci in delovni kmetje, ki se še do včeraj stali ob strani, da zgolj tarnanje in obsojanje ljudskih izkoriščevalcev in njihove protiljudske politike ne bo privedlo do izboljšanja življenjskih prilik, ampak, da je za to potrebna najodločnejša borba, borba za pravice delovnih ljudi, borba za

Italijansko delavstvo od-
govarja na nasilje policije

Rim. — Dne 16. t. m. od 11. do 12. ure je bila v Rimu splošna stavka kot odločen odgovor proti divjaškemu nastopu policije, ki je dne 15. decembra t. l. napadla povorko invalidov ter povorko žena in otrok. Invalidi so namreč poslali svojo delegacijo k predsedniku vlade, da zahtevajo priznanje svojih pravic. Predstavnice rimskih mater pa so nameravale zahtevati, da se določijo fondi za zim. pomoč.

Komaj se je povorka invalidov premaknila s trga Esedra, jo je napadla policija. Invalidi so se branili in posrečilo se jim je pretrgati kordon. Toda policija je nastopila še bolj surovo ter ranila več invalidov. Ti so se branili z drogovci zastav in tudi z umetnimi rokami.

Tudi povorko žena in otrok, ki so ime-

le namen obrazložiti županu in prefektu svoje zahteve, je policija z enako surovostjo napadla. Žene so se odločno upirale in nekatere so bile ranjene. Ranjen je bil tudi en otrok.

Pozneje je De Gasperi sprejel delegacijo invalidov in je seveda kakor po navadi dal le nejasne obljube. Nato je delegacijo sprejel še kvestor, ki je obljubil, da bo takoj podvzel zahtevane ukrepe.

Generalna stavka javnih nastavlencev

Rim. — Da podkrepijo svoje upravičene zahteve po zvišanju mezd, so javni nameščenci v Italiji stopili v 24 urno generalno stavko. Dne 20. t. m. je bil ukinjen skoraj ves železniški promet. Poskusi nekaterih razbijaških sindikatov, da bi na

Tudi v Milanu so dne 16. decembra ob 10. uri delavci raznih tovarn prekinili delo in ob žvižganju siren zapustili tovarne ter v povorkah šli pred Delavsko zbornico, da s tem pokažejo, da bodo znali vedno odločno odgovoriti na napade italijanskega kapitalizma, ki hoče ustaviti obrate v raznih tovarnah. Delavci so pokazali odločno voljo, da bodo do skrajnosti branili industrijo.

del namoščencev vplivali, da se generalne stavke ne udeležijo, so se izjalovili. Na delo je šlo le majhno število nameščencev transportnega in zunanega ministrstva. Nameščenci notranjega ministrstva pa so se stayke polnoštevilo udeležili. Po poročilih inozemskih dopisnikov se je te generalne stavke udeležilo okoli 1,5 milijona italijanskih nameščencev, vključno železniških in občinskih uslužbencev.

Inflacija v Italiji

Po poluradnih podatkih se je povečalo število bankovcev v obtoku v zadnjem mesecu za 10 milijard lir ter je doseglo 520.883 milijonov lir. V zadnjem letu se je povečalo število bankovcev v obtoku za 200 milijard lir. Napredno časopisje opozarja, da je inflacija direktna posledica marshallizacije Italije.

Popravek

Na zahtevo prinašamo po predpisih tiskovnega zakona naslednji popravek, ki se nanaša na naš članek v 85. (178) številki z dne 27. novembra 1948 pod naslovom »Nova žrtev neofašističnega nasilja«:

Ni res, da bi se bil jaz pred Kušejevo družino, ko je Lovro Kušej sedaj v novembru zbolel, izrazil, da je zadnje obolenje posledica napada iz leta 1947. Tudi ni res, da bi bil jaz poslal direktijl deželne bolnice v Celovcu po Kušejevi smrti poročilo, v katerem da sem navedel kot posledico njegove smrti fizični napad leta 1947. — Res pa je nasprotno, da sem Kušejevi ženi, ko sem bil sedaj klican k obolelemu Kušeju, na njeno vprašanje dali more biti sedanje obolenje v kaki zvezi z udarcem, ki da ga je njen mož dobil na glavo, ob priliki onih poškodb, radi katerih sem ga bil v letu 1947 zdravil to je, radi zadobljenega udarca v križ in zloma trtične kosti, odvrnil, da bi se dalo to ugotoviti le s pomočjo rentgenološkega pregleda lobanje in po natančnem kliničnem opazovanju v bolnici. Res je nadejale tudi, da sem Kušeja napotil v deželno bolnico v Celovcu ter zanj istočasno izstavil sprejemnico za bolnico, v kateri sem, kakor običajno, napisal kratko anamnezo (popis bolezni) in svoj izvid ter sem tudi omenil, daje pacient baje zadal pred letom udarec na glavo. Moja diagnoza se je glasila »myelo encephalitis«. Res je tudi, da sem to sprejemnico z anamnezo izročil v zaprti kuverti, nikakor pa ni res, da bi bil po Kušejevi smrti poslal bolnici kako uradno ali neuradno poročilo.

Pliberk, 9. 12. 1948. — Dr. Erich Fritzer

S tem preklicom se na stvari dejansko ničesar ne izpremeni. Dejstvo je in ostane, da je tovariš Lovro Kušej od časa, ko je doblil od vuitkomandovskih napadalcev omenjeni udarec, stalno bolehal in zaradi tega bil novembra t. l. prepeljan v deželno bolnišnico v Celovec, kjer je po nekaj dnevih umrl. Koroški Slovenci slej ko prej giedamo v njem žrtev neofašističnega nasilja na Koroškem.

SZ je opora vsega naprednega gibanja

Praga. — Dne 17. decembra t. l. se je vrnila iz Moskve češkoslovaška vladna delegacija pod vodstvom vladnega predsednika Zapotockega. Pri povratku je Zapotocky izjavil: »Plemeniti velikega prijatelja našega naroda, generalisima Stalina, kakor tudi plemenitost sovjetskega ljudstva bo omogočila naši državi, da bo premagala številne težave, ki bi jih nekateri postavili na pot naše gospodarske izgradnje in uresničitve našega petletnega načrta«. Zapotocky je dejal: »Vrnili smo se trdno odločeni, da bomo še bolj utrdili politične, gospodarske in kulturne odnose z našim velikim in nepremagljivim zaveznikom, prepričani, da tako služimo

ne le koristim našega ljudstva, temveč tudi koristim vseh demokratičnih in miroljubnih narodov sveta, katerih fronta se širi iz dneva v dan. Sovjetsko ljudstvo je še pospešilo ritem, s katerim izpolnjuje svoj povojni petletni načrt, Kitajska demokratična vojska je zavzela Pajping in poljski narod pozdravlja združitev socialistične in delavske stranke. Na ta način gre socialistično gibanje naprej v svojem pohodu odgovarjajoč željam širokih množic vseh narodov ter zagotavljač svobodo in spoštujoč suverenost in neodvisnost malih narodov. To gibanje ima svojo oporo v Sovjetski zvezi«, je zaključil Zapotocky.

Prošnja Izraela za sprejem
v OZN zavrnjena

Pariz. — Dne 17. decembra t. l. se je sestal Varnostni svet, ki je razpravljal o sprejemu Izraela v OZN. Britanski delegat je zahteval, naj se sprejme britanski predlog za odložitev razpravljanja. Ameriški delegat se je izrekel proti temu predlogu. Francoski delegat pa je predlagal naj se odločitev odloži za mesec dni.

Na popoldanski seji je Varnostni svet odbil tako britanski kakor francoski predlog. Ravno tako je odbil prošnjo Izraela za sprejem v OZN s 5 glasovi proti 1 in 5 vzdržanimi.

Za sprejem so glasovale ZDA, Sovjetska zveza, Ukrajina, Argentina in Ko-

lumbija, proti je glasovala Sirija, ostale so se vzdržale.

Med debato je sovjetski delegat Malik podpiral prošnjo Izraela ter obtožil Veliko Britanijo, da spet spravlja na dan vprašanje postopka, da zakrinka svoje namere prepričati Izraelski državi vstop v OZN. Velika Britanija tudi ne upošteva dejstva, da je večina Glavne skupščine odklonila Bernadottov načrt, ki je londonski diktat. V primeru, da se v Palestini ustanovi arabska država v skladu s resolucijo od 27. novembra 1947, bo moral Varnostni svet preučiti tudi sprejem te države v OZN.

nacionalno in socialno neodvisnost zatiranega ljudstva, in da je za uresničenje teh ciljev potrebna najtesnejša povezanost delavcev in kmetov brez razlike na narodnostno poreklo.

Za časa praznikov se posebno mnogo govori in piše o miru. Tudi mi se borimo za mir, nočemo pa miru za vsako ceno, nočemo takega miru, ki bi za naše ljudstvo ponovno ponovno izkoriščanje, nacionalno zatiranje in suženjstvo. Mir, za katerega se borimo, mora za naše ljudstvo pomeniti popolno nacionalno in socialno svobodo ter neodvisnost od zapadnega imperiaizma.

Tudi zapadni imperialisti danes bolj kot kdaj koli prej govorijo in pišejo o miru. Vendar je mir, ki za njim stremijo, mir močnejšega, mir, kjer naj bi se večina brezpogojno podvrgla volji manjšine in kjer naj bi še naprej obstajalo izkoriščanje človeka po človeku in naroda po narodu. S svojo osvajalno in protiljudsko

politiko vsiljujejo kolonialnim in vsem demokratičnim in svobodoljubnim narodom sveta svoj »mir«, ki pomeni zatiranje, revščino in pomanjkanje. Ustvarjajo »mir« na Kitajskem in v Grčiji, v to svrhu pa tamkajšnjim protiljudskim režimom, proti katerim se z vso vztrajnostjo in odločnostjo bore demokratične in svobodoljubne sile, pošiljajo ogromne količine orožja in drugega vojnega materiala. »Mir« ustvarjajo tudi na Koroškem, kjer z motivacijo, da »kršijo javni red in mir«, obsojajo zavodne Slovence in antifašiste.

Kakor vse napredne in miroljubne sile sveta, tudi mi koroški Slovenci odklanjamo tak vsiljeni mir, odklanjamo ga, ker nočemo več hlapčevati tujcu, ker nočemo več biti sužnji na lastni zemlji. Hočemo pravičen demokratičen mir, v katerem bo delovno ljudstvo živelo svobodno in človeka vredno življenje in si s svojimi rokami ustvarjalo lepšo in svetlejšo bodočnost.

Deželni proračun za leto 1949 ne odgovarja interesom ljudstva

V Celovcu je v zadnjem tednu od četrtka do sobote zasedal deželni zbor Koroške in sklenil zakon o deželnem proračunu za leto 1949. Predlog za zakon, ki ga je predložil finančni odbor deželnega zbora, predvideva v letu 1949 v rednem poslovanju 83.520.600 S izdat. in 80.850.100 S dohodkov. Izredni plan deželnega gospodarstva predvideva 6.135.600 S izdatkov in 25.000 S dohodkov. Skupni deficit v deželnem proračunu znaša 8.780.700 S. Predlog proračuna je bil mimo vse ostre kritike, ki je padala na deželno vlado in vladni stranki z glasovi OeVP in SPOe ter demokratične stranke povzdignjen v zakon.

V položaju, v kakršnem se nahajajo množice delovnega ljudstva, v dobi, ko se zaradi imperialistične politike avstrijske vlade in tudi socialistične deželne vlade na Koroškem pogrezajo delavci in mali kmetje v brezupno bedo in revščino, je sprejeti zakon o proračunu za leto 1949 skrajno asocialen in ne odgovarja potrebam ljudstva. Proračun predvideva velike denarne svote za zaenkrat absolutno nepotrebne namene. Med drugim je določenih za popravilo glasnih dvoran (Muskasle) v Celovcu 400.000 šilingov, za koroško »Bildstelle«, kljub temu, da je deželni zbor že lansko leto sklenil, da se razpusti, 29.000 šilingov, za mestno gledališče v Celovcu 230.000 šilingov, za zaščito narave, okoli Vrbskega jezera 25.000 šilingov. Splošna uprava bo požrla 1.750.000 šilingov. Na drugi strani je pa v postavki »Socialno skrbstvo« prispevek dežele za boj proti tuberkulozi znižan namram lanskemu proračunu za 55.000 šilingov kljub temu, da se je število na tuberkulozi bolnih ljudi od leta 1937 povisalo sedemkrat in da so se stroški za zdravljenje od lanskega leta zelo povečali. Deželni prispevek za otroške vrtnice v letu 1949 je črtan, za učiteljske je predvidenih samo 10.000 šilingov (veliko manj kot lansko leto) in za splošni kulturni dvig ljudstva samo 20.000 šilingov.

Za socialno skrbstvo in za zboljšanje kmetijstva, kar je osnovno vprašanje za zboljšanje obstoječih razmer v prihodnjem letu, ima dežela predvidene le bore prispevke, za socialno skrbstvo 6.000.000 šilingov, za kmetijstvo 7.800.000 šilingov. Če upoštevamo, da sta to postavki, ki sta namenjeni pomoči desetstotim delovnih ljudi in tisočim malim in gorskim kmetom, ki se nahajajo socialno in gospodarsko v obupnem položaju, in če upoštevamo brez vestno trošenje denarja v druge namene, proti ljudstvu, za udobnost in luksuz finančnih magnatov in tujcev, potem je asocialnost krogov ki so sestavljali in potrdili proračun dokazana. Delavske družine si vsled nezadostne mezd ne morejo kupiti potrebnih živil, malih, gorski in po fašizmu prizadeti kmet si zaradi druginje ne more nabaviti gospodarskih in življenjskih potrebščin. Delavec in kmet sta obremenjena z neznoznimi davki in dajatvami. Že samo državni proračun za leto 1949 obremeni posameznega državljanja povprečno s 1.065 šilingi.

Asocialnost pa dokazuje še dejstvo, da proračun predvideva za gradnjo stanovanjskih poslopij le 1.200.000 šilingov. Pri zvišanju cen pomeni to, da se stanovanjska poslopja za delavce v prihodnjem letu skoro ne bodo gradila.

Deželni proračun pa pokaže tudi v vsi jasnostjo, da je kulturni dvig delovnega ljudstva koroškimi oblastem deveta briga. Za podporo študentom je na razpolago samo 70.000 šilingov, za splošni dvig kulture samo 20.000 šilingov, za literaturo samo 4.000 šilingov. To pomeni, da bo proračun zaprl delavski in kmečko-delavski mladini pot do izobraževanja in študija.

Abdulah - agent britanskega zunanjega ministrstva

London. (Tanjug). Po poročilih tujih agencij je pred kratkim transjordanski kralj Abdulah, splošno znana britanska lutka, organiziral v mestu Jerihonu tako imenovano »ljudsko« zborovanje, na katerem so bili navzoči tudi nekateri arabski begunci iz Palestine. To Abdulahovo »ljudsko« zborovanje je sprejelo resolucijo, v kateri »prosijo« Abdulaha, naj priključi arabski del Palestine Transjordaciji. Vendar so takoj po objavi te »resolucije« ostali voditelji in prvaki arabske zveze ostro obsodili to Abdulahovo spletko. Po časopisnih vesteh so se proti tej »jerihonski« resoluciji izrekle doslej sko-

ranja, pomeni, da proračun oklepa ljudstvo naprej v kulturno nižino, mračnjastvo in nevednost, kakršno poznamo v od vladnih krogov hvalisanih imperialističnih državah.

Koroškimi Slovencem daje proračun po vseh dosedanjih izkušnjah jasno sliko.

Med koroškimi Slovenci je na tisoče žrtev fašizma, ki so utrpeli veliko škodo na zdravju in v gospodarstvu, med nami je tudi več sto vdov in otrok, ki so v protifašistični borbi zgubili svoje hranitelje. Vsi ti se nahajajo v revščini in jim ni še popravljena škoda. Za vse te pa ima deželna vlada v letu 1949 predvidenih le 400 tisoč šilingov, od katerih pa bodo sprejemali podporo še vsi vojni oškodovanci, med njimi taki, ki so izdajali in pobijali naše partizane in politične internirance.

Koroški Slovenci zahtevajo slovenske

V Ljubljani je zasedal III. kongres Antifašistične fronte žena Slovenije

Dne 12. in 13. decembra t. l. je v unijski dvorani v Ljubljani zasedal III. kongres Antifašistične fronte žena Slovenije. Kongresa se je udeležilo okoli 600 delegatki iz vseh delov Slovenije. Kot gostje so se kongresa udeležili člani Centralnega komiteja Komunistične partije Slovenije, člani Izvršnega odbora Osvobodilne fronte, člani vlade LR Slovenije, zastopnice Centralnega odbora AFŽ Jugoslavije, zastopnice žena iz vseh jugoslovanskih republik, zastopnice žena Svobodnega tržaškega ozemlja in Slovenske Koroške ter številni gostje različnih ustanov LR Slovenije.

Član Politbiroja CK KPS tov. Janez Hribar je v svojem pozdravnem govoru nakazal delo Partije za kulturni in politični dvig žena. Uspeh tega dela se je pokazal prav v tem, da so se žene v velikem številu vključile v narodno-osvobodilno borbo, uspeh tega dela se kaže tudi danes, ko se žene vključujejo v delo za obnovo domovine in zgraditev socializma. Poudaril je, da je danes potrebno bolj kot kdaj koli prej, da se žene vključijo v borbo za lepše življenje in svetlejšo bodočnost delovnega ljudstva.

Kongres so na to pozdravili zastopniki množičnih organizacij, med njimi tudi predsednik Zveze borcev Slovenije, narodni heroj Daki.

Zastopnica antifašističnih žena Trsta je poudarila, da so tržaške antifašistke s ti-sočeriimi vezmi povezane z ženami Jugoslavije, zlasti z ženami Slovenije. Nakazala je napore tržaških in primorskih žena v narodno-osvobodilni borbi, kjer so se združene v ASIFŽ (Antifašistična slovensko-italijanska fronta žena) borile proti fašističnemu nasilju. Posebno pa je poudarila njihovo današnjo borbo.

V imenu antifašističnih žena Slovenske Koroške je pozdravila kongres tovarišica Milena Mohor. Med drugim je dejala: Žene Slovenske Koroške, združene v AFŽ za

Podržavljenje industrije v Berlinu

Berlin. — (Tanjug). Na prvi konferenci delavcev-aktivistov, ki jo je dne 14. t. m. sklicalo vodstvo Zveze nemških svobodnih sindikatov, je namestnik predsednika berlinske mestne uprave Reinhold Schwarz izjavil, da bo nova demokratična mestna uprava pričela v kratkem uresničevati zakon o socializaciji industrije in zaplembi premoženja vojnih zločincev in nacističnih aktivistov. Vsi zbrani aktivisti so s soglasno sprejeto resolucijo pozdra-

vili novo-demokratično mestno upravo ter se zavezali, da bodo z vsemi svojimi silami podpirali mestno upravo pri odpravljanju gospodarske zmešnjave in pri obnovi Berlina.

Član gospodarsko-političnega odbora mestnega sveta Baum je izjavil v imenu sveta, da bo sklep o nacionalizaciji industrije veljal za vse področje Berlina. Siemens AEG, IG-Farbenindustrie, Berlinska električna družba in druga podjetja v zapadnih sektorjih bodo prišla pod udarec tega sklepa. Zasebna trgovina na debelo bo tudi izginila. S tem sklepom bodo prizadeta tudi podjetja, ki so v tujih rokah, zaradi tega, ker so sodelovala v pripravljani nove vojne.

šole. Deželna vlada nam je že 18 let dolžna slovensko kmetijsko šolo, dolguje nam vse ostale slovenske šole, katere neprenehno zahtevamo. Deželni zbor je šel mimo tega za nas vse nujnega vprašanja. Iz klopi poslancev KPA je sicer padel namig, da koroški Slovenci še nimamo slovenskih šol. Na izzivalni odgovor deželnega poslanca in nacističnega kolaboraterja Piesch-a, ki je dejal: »Ko bi koroški Slovenci le enkrat zahtevali kakšno slovensko šolo, jaz sem pripravljen, da bi jo dobili že drugi dan« ni bilo v celotnem deželnem zboru poslanca, ki bi ugotovil, da so te zahteve že davno postavljene in da ima deželna vlada tudi brez nenehnega ponavljanja teh zahtev dolžnost, odpreti slovenske šole.

O krvavo potrebni podpori kmetijstvu Slovenske Koroške po desetletnem terorju deželni zbor ni govoril, kljub temu, da sta

izredno slab gospodarski položaj in zastoj kmetov Slovenske Koroške na vse oči vidna in da je jasno, da so dosega vse deželne podpore za kmetijstvo sprejemali le velenosestniki in protislovenski, nacistični in šovinistični elementi. Nihče v deželnem zboru ni zahteval enkrat reda v tem vprašanju in postavil, da mora biti v proračunu za podporo kmetijstvu Slovenske Koroške posebna postavka.

Zasedanje deželnega zbora je imelo izraz protislovenske in protiljudske politike. Deželni proračun so pripravljali in ga sklenili poslanci iz vrst izkoriščevalcev in ljudstvu odtujenih ljudi. Glas ljudstva ni prišel do veljave. Po širokoustnih volvnih govorih za prihodnje volitve je bil proračun brez vsake trezne presoje položaja sklenjen z glasovalno mačino ameriškega kova. Zato se bo položaj delovnih ljudi v prihodnjem letu še poslabšal. Odgovornost pade na politiko, ki jo vodijo vladni krogi za tuje interese proti ljudstvu. Ta proračun jasno kaže nujnost združitve vseh delovnih slojev v skupno borbo proti izkoriščevalcem, grabežljivcem in izdajalcem.

tičnem področju.« Zaključila je s tem, da bodo slovenske žene usposobile svoje osnovne organizacije, da bodo člen v revolucionarnem štabu za izgradnjo socializma na vasi in v mestu. Tako bodo izvršile naloge, ki jih je pred nje postavil peti kongres Komunistične partije Jugoslavije.

Referat tovarišice Ocepkeve so delegatke spremljale z velikim zanimanjem in ga sprejele z burnim odobravanjem. Z navdušenjem so sprejele tudi organizacijski referat Mimice Župančičeve, ki je nakazala vsa vprašanja glede na organizacijsko delo žena. Poudarila je, da mora AFŽ posvečati vso skrb materi in otroku, delovni ženi ter skrbeti za pravilno in napredno vzgojo mladine.

V diskusiji so sodelovale vse žene, kar dokazuje visoko politično zrelost slovenskih žena, vključenih v AFŽ.

Pred zaključkom je kongres obiskal tudi sekretar CK KP Slovenije in predsednik vlade Miha Marinko. V svojem nagovoru je poudaril naloge žena v borbi za čimprejšnjo izvedbo nalog petletnega plana, za izgraditev socializma.

Ženam Slovenske Koroške je III. kongres AFŽ živo prikazal uspehe, ki jih žena doseže le v državi, v kateri je oblast v rokah delovnega ljudstva.

Osnova madžarske politike ostane zveza delavcev in kmetov

Budimpešta. — (Tanjug). Ljudski skupščini se je predstavila nova madžarska vlada. Predsednik vlade Istvan Dobi je naglasil, da bo osnovo politike nove vlade tvorila še nadalje zveza delavcev in delovnih kmetov. Govorec o notranji politiki Madžarske je predsednik vlade Istvan Dobi izjavil, da se je reakcija v državi zbrala okoli kardinala Mindszentyja, ki si prizadeva katoliško cerkev spreminiti v ilegalno politično stranko. »Mindszenty — je dejal Istvan Dobi — hoče vrniti zemljo veleposestnikom, tovarne in banke pa kapitalistom. Želi tudi, da bi se povrnili Habsburžani ter tako ustvarili iz Madžarske kolonijo zahodnih imperialistov.« Istvan Dobi je nato prešel na vprašanje zunanje politike in izjavil, da želi njegova vlada nadaljevati zunanjo politiko prejšnje vlade.

Kulturna manifestacija prijateljskega sodelovanja med FLRJ in ČSR

Praga. — V Pardubicah je bila otvorjena razstava slikarja Danihelka, ki je motive za svoje slike dobil v Jugoslaviji. Pri otvoritvi razstave je bil navzoč tudi jugoslovanski poslanik v ČSR Stilmovič. Predstavnik ljudskega odbora pardubiškega okrožja je pozdravil jugoslovanskega poslanika in poudaril, da pomeni ta razstava prispevek k utrjevanju bratskih in prijateljskih vezi med narodi Jugoslavije in Češkoslovaške. Češki umetnik je poklonil jugoslovanskemu poslaniku nekatera svoja dela.

Letošnja gradbena dela v Vojvodni. Drugo leto planske kapitalne graditve je bilo precej uspešnejše kakor lansko, čeprav so bila gradbena dela letos za 50 odstotkov obsejnejša. V letošnjem letu so popolnoma zgradili 324 poslopij, razen tega je pa še v surovem sezidanem ter pokritih 151 stavb in 212 zgrajenih do strehe. Gradbena dela se bodo nadaljevala tudi pozimi.

Delovni kolektiv, ki je letos prihranil nad 28 milijonov dinarjev. Delovni kolektiv tovarne »Rade Končar« je letos dosegel več velikih uspehov; eden največjih je, da je izdelal in montiral generator za hidrocentralo na Mariborskem otoku. Nedavno so začeli v serijah izdelovati telefonske aparate. Z raznimi racionalizatorskimi ukrepi se jim je posrečilo znižati polno lastno ceno za 17,7 odstotkov, kar znaša 28.851.000 din na leto.

Generalisim STALIN

VODITELJ NAPREDNEGA ČLOVEŠTVA

OB 69. OBLETNICI NJEGOVEGA ROJSTVA

Včeraj je minilo devetinšestdeset let od dneva, ko se je rodil v gruzinskem mestu Gori Josip Visarionovič. Devetinšestdeset let je izpolnjenih od zgodnje mladosti v naporih, borbi za zmago stvari delovnega ljudstva, od zmage delavskega razreda v Rusiji pa v upravljanju prve dežele socializma in v skrbi za napredne delovne množice sveta, devetinšestdeset let, od katerih so bila štiri usodna za človeštvo in v katerih je Stalin odigral rešilno vlogo — je težko breme na rame živga človeka. A mnoga teh let niso bila samo polna požrtvovalnega dela razuma, ki vse razume in usmerja v edino pravilno smer, marveč leta, ki so polagala na njegova ramena največjo zgodovinsko odgovornost, kar jih je nosil in mogel nositi doslej v zgodovini en sam človek. V veliki domovinski vojni, ki je dala drugi svetovni vojni popoln značaj osvobodilne vojne, usmerjene na osvoboditev vseh zaslužjenih in ogroženih narodov, je bil Stalin posebljen ne samo sovjetskih narodov, marveč tudi vsega naprednega človeštva. Kot strateg na najtežjem bojišču je bil strateg zgodovine in bodočnosti, strateg čigar razum vse jasno oceni in v najtežjih dneh vodja, čigar roke drže in branijo svobodo človeštva. Rešitev človeštva je bila v tem, da so bili sovjetska ureditev, sovjetska država, sovjetska armada in Bolševiška partija, delo Lenina in Stalina, ki sta jih ustvarila in dvignila, neomajni, da je bila to edina najboljša ureditev, edina država in edina organizacija, ki je lahko zrušila najhujšega in do sedaj naimočnejšega sovražnika človeštva — fašizem. Sreča je za napredno človeštvo, da je izšlo delo Lenina in Stalina iz te preizkušnje še močnejše, še bolj utrjeno z zmago. Posebljenje te sile je Stalin, Lenin sedanosti, organizator zmage nad fašizmom, garant izpolnitve ciljev osvobodilne vojne. Devetinšestdeset let leži na ramenih tovariša Stalina, toda ta leta so ga napravila še večjega in še bolj oiklenlega, a vsak novi rojstni dan velikega človeka poveča število tistih, ki vedo, da je s Stalinovim imenom in delom povezano vse, kar je najdragocenejše človeku, narodu in človeštvu.

V letih najhujše vojne tovariš Stalin ni bil samo vrhovni voditelj osvobodilne borbe demokratičnih sil sveta, marveč v najtežjih operacijah tudi glavni zgodovinar tega obdobja, ki celo v najmanjšem članku ali govoru, pa tudi v dnevnem povelju, odkriva prave odnose sil, ocenjuje dogodke, tendence in cilje, opozarja na pravi smisel dogajanja, analizira odkrite in prikrite pobude in vzdržuje enotnost zaveznikov, ocenjujoč njihove interese.

Mihail V. Isakovski:

Beseda tovarišu Stalinu

Z močjo nevzdržno in nezadržano — brez povabila sama je prišla... Naj z dovoljenjem rečem Vam jo vdano — besedo skromno svojega srca.

Ta dan je vzšel in zemlja dotrpela — nad njo se znova mirni pne obzor. Vsa hvala Vam za Vaša svetla dela, za Vaš težavni, vzvišeni napor.

Vsa hvala Vam, ker vse viharne čase branik, opora ste bili za nas. Tovariš Stalin, morda bolj ko vase mi v trpkih dneh zaupali smo v Vas.

Vi nam bili branik ste in poroštvo, da ni sovrag ostal nekaznovan. Pustite, da Vam stisnem roko in da globoko se priklonim Vam —

za Vašo čast, modrost, zvestobo, ki z njo ste domovini dali vse, za dni življenja Vašega svetlobo, zato ker ste — prav taki, kakor ste.

Vsa hvala Vam, ker v časov gnevni bedi za nas ste v Kremli mislili vse dni, ker Vi ste z nami, vedno v naši sredi in ker na zemskih tleh živite — Vi.

Maja 1945.

rese in ukrepe. Kot nadaljevalec teoretično filozofskega dela Marxa-Engelsa-Lenina in krmar zgodovinske in vsakodnevne prakse je obogatil Stalin teorijo marksizma-leninizma s teoretičnimi zaključki tako iz obdobja revolucije, kakor tudi iz obdobja socialistične izgradnje in iz obdobja domovinske osvobodilne vojne. V vojnih letih je vsak sovjetski bорец in državljani v prepričanju govoril: »Stalin bedi«. To je enako čutil tudi vsak pošten človek na svetu, to so zlasti čutili jugoslovanski narodi, ki so stvar svoje osvoboditve in svoje bodočnosti nerazdružljivo povezali s tistim, kar poseblja Stalin.

Tudi naši borci so jurišali, padali in zmagovali z imenom Stalina in Tita na ustih, ker so vedeli ne samo, da vse tisto, kar poseblje Stalin, omogoča zmago, namreč da poseblje Stalin neodvisnost, popolno neodvisnost narodov, ki se bore na strani Sovjetske zveze.

Stalin pa bedi tudi zdaj, po zmagi nad nemškimi fašizmom in vojaško silo osi Stalin bedi, in sicer ob popolnem zauoanju narodov, ki hočejo demokratični mir, ki hočejo suverenost in neodvisnost, ki ho-

čejo sodelovanje med suverenimi in neodvisnimi svobodnimi narodi.

Stalinovo ime je danes v srcih milijonov ljudi kolonialnih in odvisnih dežel, ki se bore za svojo nacionalno osvoboditev izpod imperialističnega jarma. Nihče namreč ni tako kristalno, kakor Stalin, združujoč svoje genialne teoretične zaključke z bogatimi revolucionarnimi izkušnjami, tem narodom z dejanji pokazal konkretnih možnosti in oblik borbe, ki vodi v nacionalno svobodo in neodvisnost.

Stalinov rojstni dan je svetel praznik mednarodnega delavskega gibanja. Razglablja in razvijajo veliko teoretično delo, ki so ga zapustili Marx, Engels in Lenin, je obogatil Stalin z novimi dragocenimi pridobitvami zakladnice marksizma-leninizma, ga dvignil na višjo stopnjo in omogočil delavskemu razredu raznih dežel, da na osnovi splošno veljavnih teoretičnih načel odkriva specifične načine in oblike borbe za osvoboditev izpod pogubne oblasti imperializma.

Stalin, ki uči avantgardo delovnega ljudstva in jo opozarja na nevarnost podcenjevanja lastnih sil in precenjevanja sil

imperialističnih nasprotnikov, hkrati opozarja, da je prav avantgarda delovnega ljudstva poklicana in sposobna, da koraka prva v borbi za obrambo nacionalne neodvisnosti in da zbere okrog sebe vse rodoljubne demokratične sile.

Kmečke množice širom po svetu praznujejo Stalinov rojstni dan kot svoj veliki praznik. Stalin je namreč poudaril, da so kmetje naravni zavezniki proletariata v borbi proti skupnemu sovražniku — kapitalizmu in v izgradnji socialistične družbe. Stalinški plan o kolektivizaciji kmetstva v Sovjetski zvezi je odprl perspektive visokega kulturnega življenja delovnih ljudi na vasi, ki jih nobene pregrade ne ločijo od mesta, ki so izenačeni v možnosti uživanja kulture z delovnim ljudstvom in inteligenco mesta.

Močna Sovjetska zveza s Stalinom na čelu je zaščitnik in zaveznik dežel nove demokracije, dežel ki so se po osvobodilni vojni izrgale iz verig imperializma in stopile na pot samostoinega svobodnega in resnično demokratičnega razvoja. S Stalinom na čelu se Sovjetska zveza do skrajnih možnosti zavzema za prijateljstvo z vsemi deželami, z deželami z drugačnim gospodarskim sistemom. V času vojne hujškanja, ciničnega teptanja obveznosti in zastraševanja z atomsko bombo, v času obnavljanja fašističnih metod in gesel Sovjetska zveza neomajno brani demokratičen mir v svetu in razkrinkuje fašistične mahinacije. Vsi tisti, ki hočejo mir, povezujejo to zahtevo s Stalinovim likom.

DAN JUGOSLOVANSKE ARMADE

22. decembra 1941. leta je bila ustanovljena prva brigada Narodno osvobodilne vojske Jugoslavije — I. Proletarska brigada. V spomin na ta dan je Vrhovni komandant Jugoslovanske armade, maršal Jugoslavije Josip Broz - Tito odredil, da se 22. december praznuje kot dan Jugoslovanske armade.

Junaško in ogromno pot je prehodila I. Proletarska brigada: po vsej Jugoslaviji — tja do Trsta. Iz nje je zrastle veliko število vodilnih funkcionarjev jugoslovanske ljudske vojske, mnogo Narodnih herojev in odlikovancev; mnogo najboljših vojakov iz njenih vrst je položilo svoja življenja za novo Jugoslavijo. Za svojo borbo je brigada dobila tudi mnoga priznanja: nešteto pohval maršala Tita, prehodno zastavo II. kongresa Zveze protifašistične mladine Jugoslavije najboljši jugoslovanski brigadi, odlikovanji »Narodnega osvoboditelja« in »Partizanske zvezde« I. stopnje.

Zgodovina I. Proletarske brigade, njen boj je kot simbol junaštva in boja vse slavne jugoslovanske vojske.

Ulice malega mesta Rudo v Bosni so bile pkrite s snegom. Na teh ulicah so bile 22. decembra zbrane nekatere najboljše srbske in črnogorske partizanske edinice. Iz njih je maršal Tito ustanovil I. Proletarsko brigado.

Polni zanosa in poguma, ki so jim ga še bolj podkrepile besede tovariša Tita, so šli borci z ulic Ruda naravnost v boj. I. Proletarska brigada je osvobodila Čajniče, Goradže, Rogatico in gnala Nemce in ustaše ob Drini proti Romaniji. Kamor je prišla, je dvigala ljudstvo v boj, ustanavljala partizanske edinice in jim dajala vodilni kader.

Mesec dni je tako podila okupatorja, dokler niso proti njej navalili celi polki ustašev, Nemcev in Italijanov. Pred ogromno premočjo se je morala brigada umakniti preko zasneženega sarajevskega polja in čez planino Igman. 22 ur nepretrgoma je trajal pohod. V snegu, pri mrazu 25 stopinj pod ničlo, so desetina borcev zmrznili prsti na rokah in nogah, stopala in cele noge. Takrat je nastal v slovarju pojmov narodno osvobodilne borbe nov simbol poguma, volje, vztrajnosti in po-

žrtvovalnosti — »igmanci«, zmrznjeni borci, ki so kljub vsemu vzdržali na začrtani poti.

Po prehodu čez Igman so borci pohiteli na pomoč bratom Črnogorcem, Sandžancom in Hercegovcem. Na Zelengori in Liških katunih so se zbrale edinice in po izkušnjah I. Proletarske brigade je Vrhovni štab ustanovil štiri nove brigade.

I. Proletarska je prišla v Krajino. Z njenim prihodom se je upor v Krajini širil, osvobojeno je bilo veliko ozemlje. Posebno je I. Proletarsko brigado vzljubila krajiška mladina. Pomagala ji je in pod njenim varstvom delala. Ko je brigada bila boje na Vrhpolju, je krajiška mladina v svojih delovnih brigadah obirala ustaška koruzna polja. Po končanem boju in delu so na Ključkem polju borci in mladina skupno zapeli in zaplesali. Veselili so se, a so bili vsak hip pripravljeni na nove naloge.

Jugoslovanska vojska se je razvijala, nene akcije so bile iz dneva v dan večje. Formirana je bila I. Proletarska divizija, katere temelj je bila I. Proletarska brigada.

V novembru 1942. leta je v svobodnem Petrovcu prešla I. Proletarska brigada iz rok maršala Tita rdečo proletarsko zastavo. Na vsej svoji poti jo je brigada častno nosila. Pod njo se je borila na Šitnici in v Jajcu na Kotor-Varoši in drugje. Na svojem zmagovitem pohodu je dosegla Savo. Tam je prožila roko v pomoč partizanskim odredom v Slavoniji. I. Proletarska brigada je pomagala ljudstvu pri delu, dvigala ga je v boj. Stotine borcev so vzele v roke orožje, ki ga je brigada zaplenila pri svojih zmagah.

V februarju 1943 je izvršila I. Proletarska brigada na čelu cele I. divizije enega najtežjih in največjih pohodov. V štirih dneh je prehodila pot od Save do Bugojna in dalje na Ivan planino. Sovražnik je prišel z veliko, četrto ofenzivo. Pristih je partizanske edinice, da so se umaknile proti Prozoru. Prva Proletarska brigada je navalila na Ivan-sedlo in razbila odpor ustaškega »Železnega polka«. Po povelju Vrhovnega štaba je izvršila nato zopet težak pohod proti Bugoinu, kjer je skupno s Krajiško, Banijsko in IV. Črnogorsko brigado razbila sovražnika.

Sovražnik je strnil okrog partizanskih sil velik obroč. Štiri tisoč ranjencev je bilo v tem obroču. Po genialni zamisli tovariša Tita je I. Proletarska brigada prekoračila Neretvo, razbila izbrane četniške polke in si utrla pot.

Junija 1943. je sovražnik začel z novo, peto ofenzivo. Zopet je bila I. Proletarska brigada na čelu partizanske vojske in zopet je prebijala dva sovražnikova obroča. Letalstvo, topništvo, najelitnejše edinice

nemške armade in njenih pomočnikov so navalile na partizanske sile. Z vsake višine, izza drevov in kamenja — od povsod so rezale v borce žareče cevi švabskih strojin. Takratni komandant I. Proletarske divizije Koča Popović, je dobil od Vrhovnega komandanta zapoved: »Prebidi se ali umri!« Borci I. Proletarske brigade so slišali te besede. Govorili so: »Tito zahteva, ljudstvo hoče!« in šli so v juriš. Nemški fašisti niso vzdržali silnega napada utrujenih, lačnih in izžrpanih borcev.

Fašistična os se je rušila. Italija, največstejši Hitlerjev zaveznik, je kapitulirala. V Sloveniji, Hrvaški, Istri in drugje se je še bolj razplamtela vstaja. V Dalmaciji se je dvignilo v borbo staro in mlado. I. Proletarska brigada je po silnih bojih na Travniku hitela na pomoč Dalmaciji. Z istim navdušenjem, s katerim se je borila na Ključu, pri Kalinoviku, na Drini in Bašnovcu, so branili sedaj sinovi Srbije, Črne gore, Bosne in Hrvaške sinji Jadran.

Drugo obletnico svoje ustanovitve je I. Proletarska brigada slavila v težkih bojih z Nemci na zasneženem Kupreškem polju. Kmalu nato se je brigada zopet vrnila v centralno Bosno. Tam, kjer je nekdanj ostala majhen partizanski odred, je sedaj našla dve diviziji.

Poleti 1944. je sovražnik z zahrbtnim napadom na Drvar pričel svojo VII. ofenzivo. Pet dni in pet noči je I. Proletarska ramo ob rami s XIII. Hrvaško proletarsko brigado branila prihode k Drvarju. Nato pa se je pognala proti Mlinišću, so bila na Lisni, na Vitrovu, na Kupreškem polju in Radoši, pri Prozoru, na Vranici in Ivan-sedlu, na Jahorini in Kalinoviku. Štirideset dni je neprestano bila borbo, razbila drugo za drugim 6 sovražnikovih obročev.

V Sandžaku je I. Proletarska brigada počivala, se učila in pripravljala na nove naloge. Močne nemške sile, ki so se pomikale v pohodu na Črno goro, so v začetku avgusta naletele na spočito I. Proletarsko divizijo in niso mogle niti koraka dalje. Stotine švabskih trupel so ostale okoli Plevlja. I. Proletarska brigada je nato prišla na Uvac, na mejo Srbije. Razbila je izbrane četniške edinice, prodrla na Zlatibor, razbila sovražnika na Palisadu.

Pripravljena, obogatena z izkušnjami, polna poguma in borbenosti je hitea I. Proletarska brigada na Beograd. Sedem dni so jurišali borci I. Proletarske skupaj z brati iz vse Jugoslavije na Beograd. Jurišali so pogumneje kot kdaj poprej, saj so vedeli, da bijejo boj za novi, svobodni Beograd.

Smelo in odločno je šla I. Proletarska brigada po osvoboditvi Beograda dalje, proti Hrvaški, proti Zagrebu, Ljubljani in Tistu — v svobodo...

1948 LETO TABORJEV NA KOROŠKEM

Slovenski narod v svoji celoti ima pokazati v svoji preteklosti dosti časov, v katerih mu je bila dana priložnost, da je izpričal svoje ustvarjalne sile. Vso dolgo dobo težkih stoletij je vztrajno branil svoj narodni življenjski prostor in svojo narodno bit. Braniti je moral svojo zemljo, svoj Jadran in svojo Gorico proti Italijanom, svojo Ziljo in Gospo Sveto proti Nemcem, ki so hoteli uničiti slovenski življenjski prostor, ki naj bi segal od Belta do Jadrana. Branil je svojo zemljo proti Turkom in Obrom. V vsej zgodovini je ohranil svoje, a nikdar stegoval roke po tuji lastnini. Besede maršala Tita »tulega nočemo, našega ne damo«, so imele za slovenski narod že zmiraj svojo veličavo. A kadar je šlo za narodov obstoj, je naš narod znal spremeniti svoje ohranjalne sile v progresivne in braniti svojo last. Veliki časi terjajo velike moče. Slovenski narod jih je imel; narodne potrebe terjajo velike dogodke, slovenski narod jih je izvrševal.

Leto 1948, leto prebujenja narodne zavesti, je našlo v osebi Matije Majarja Ziljskega svojega velikana, ki je kot prvi postavil zahtevo po Združenju Sloveniji. Zedinjena Slovenija je bila odslej smernica za narodno izživljanje. Zedinjena Slovenija je bil narodni program vsega ljudstva, o njej so peli pesniki, o njej je sanjal sleherni rojak, za njo so se borili v parlamentu in na politični fronti. Za Zedinjeno Slovenijo so bili pred 70 in 80 leti veliki tabori. Po zlomu Avstro-Ogrske je bil čas, a krivični plebiscit in herantanie imperialistov z živim narodom na Koroškem in Primorskem sta spet zabranila, da bi se združil ves slovenski rod. Mladi junak Malgač, na katerega grobnem spomeniku stoji beseda:

O jaz ne spim,
je čakam vas
in čakam čas,
da gremo skupaj čez Št. Vid
med brate naše Ziljo pit,

in njegovi tovariši so takrat zaman dali svoja življenja.

Šele narodnoosvobodilna borba, ta najslavnejša doba slovenske zgodovine, je uredila stoletni sen vsega slovenskega naroda. Partizanska vojska je osvobodila celotno slovensko ozemlje in prvič v zgodovini smo bili združeni vsi Slovenci. Toda imperialistom to ni bilo po volji. Ponovno so začeli barantati z živim slovenskim ljudstvom. Medtem ko matični narod v Jugoslaviji ustvarja z nepopisnim elanom srečnejšo bodočnost, slovenski živeli na koroških in deloma tudi na primorskih tleh še ni svoboden. Namesto, da bi se pridružili ustvarjalnemu poletu matičnega naroda, se moramo še naprej boriti za svojo zemljo in nadaljevati stoletno borbo po združitvi z matičnim narodom. Kadar se bo pisala zgodovina teh let, bodo imenovali leto 1948 leto taborov.

Na štirih mogočnih taborih se je zbralo slovensko koroško ljudstvo, da izrazi kot v starih časih svojo voljo po združitvi z matičnim narodom. Tako sta bila v

nedeljo, dne 6. junija 1948 tabora v Št. Janžu v Rožu in na zgodovinskih tleh v Globasnici, kjer je nekaj stalo rimsko mesto Juena. Bil je zastopan v Št. Janžu ves Rož, v Globasnici so prišli iz Pliberka in Železne Kaple, iz Libelč in Zvabeke, iz Velikovca in iz vasi pod Svinško planino, bila je zastopana sleherni vas naše Podjune. Dne 13. junija 1948 pa so imele Gure svoj veliki dan. Tudi tu so prišli naši ljudje iz vseh delov slovenskega ozemlja severno od Drave. Pevci iz Celovca, Pliberka, Kotmare vasi, Hodiš, Bilčovsa, Loge vasi in Škofič, škofički tamburaši, brnški stehovci, kostaniški igralci »Nove Miklove Zale« in šenturjski pionirji so skrbeli za pester kulturnoprosvetni spored. Kakor je bil tabor pod Jerberkom po številu navzočih najmočnejši, tako je bil ziljski tabor, ki je bil dne 26. septembra 1948 na Brnci najpomembnejši. Tukaj pod starim Dobračem je izrazila Zilja preko svojih sinov in hčera svojo voljo, da hoče ostati, kar je vedno bila, slovenska Zilja, ožja domovina velikih slovenskih sinov. Ziljan je tam povedal, da je tudi slovenska Zilja se-

stavni del Slovenije in zato terja pred vsem svetom svojo sveto prborjeno pravico, da postane sestavni del Zedinjene Slovenije.

Na vseh taborih so govorili predstavniki slovenskih narodnih organizacij, zbranim množicam o težnjah in zahtevah našega ljudstva. In prebivalstvo Slovenske Koroške je glasovalo na teh taborih, okoli 10.000 rojakov se je zbralo pod milim nebom, da pred vsem svetom jasno in glasno izpove to, kar hoče. Kot je glasovalo med narodno osvobodilno brbo naše ljudstvo kljub nacističnemu terorju z orožjem v roki v gozdovih in po planinah in častno zmagovalo v krvavem plebiscitu, tako je tudi letos na velikih taborih glasovalo kljub nasilju in terorju, ki se tudi dandanes izvaja nad našim človekom, in izrazilo na najbolj demokratičen način svojo voljo. Volja našega v trošenju kovane, v borbi prekaljenega in z novim duhom prepojenega ljudstva po združitvi z matičnim narodom je nezlomljiva: to je vsemu svetu ponovno dokazalo leto 1948., leto taborov.

Maks Kaki

Po naši zemlji

Šmihel

Naše prosvetno društvo »Peca« je imelo v nedeljo, dne 12. t. m. pri Šercarju svoj redni občni zbor. Polna soba zbrane mladine je z velikim navdušenjem sledila govoru predsednika SPZ tov. dr. Franceta Zwittera, ki nam je razložil cilje in naloge resnične ljudske prosvete. Pokazal je na vse težkoče našega prosvetnega dela, na ostanke preteklosti, predvsem na čut manjvrednosti in duh hlapčevstva, ki nas obremenjujejo in ki jih je treba iztrebiti, da bo iz nas vzrastle nov človek z nepremagljivo vero v svoje lastne sile in v uspeh svojega dela. Novi človek, kakor ga je preobrazila narodno-osvobodilna borba, mora biti cilj vsega našega kulturno-prosvetnega dela, kajti le novi človek bo uspel v borbi za naše nacionalne in socialne pravice, v borbi za lepšo bodočnost našega slovenskega ljudstva na Koroškem.

Da od zadnjega občnega zbora nismo spali, je povedalo tajniško poročilo, da so domači igralci nastopili s štirimi igranji in sicer z igro »Revček Andrejček«, »Mlinar in njegova hči«, »Ulica šte. 15« in »Naša kri«. Za praznike pa pripravljamo igro »Pot do zločina«, kjer bodo tudi prvi nastopili naši tamburaši.

Velike težkoče nam dela pomanjkanje društvenega lokala in prostora za društveno knjižnico. Svojičas je rajni župnik Vintar kot zaveden narodni bореc društvu dal na razpolago veliko društveno sobo v kaplanijskem poslopju, kjer je bila ob ne-

deljah in praznikih članom odprta bogata knjižnica in je društvo lahko imelo svoje redne sestanke in pevske vaje. Ta soba nam je danes žal odvzeta.

Začasen prostor je dala društvu domača hranilnica v Šmihelu, kjer bo članom v kratkem ponovno odprta knjižnica. Da bomo čimprej mogli začeti z izposojevanjem knjig, so vsi tovariši in tovaršice naprosili, da grejo novoizvojenima knjižničarjema na roko. Marsikatera društvena knjiga se nahaja še zunaj po vaseh, da smo jo ohranili pred divjanjem hitlerizma in se zdaj mogoče neporabljeno vaju okrog. Prosimo, vrnite vse knjige da bodo spet vsem v korist.

Št. Peter na Vašnjah

Ivan Cankar je zaživel med nami!

Na literarnem večeru dne 14. decembra t. l. smo ga proslavili v preprosti slovenski kmečki hiši. Kaj bo spet to? Literarni večer v kmečki hiši? — To ni za ljudstvo! — Marsikateri je mogoče tako ugibal. Tak neverni Tomaž pa bi se bil prepričal drugače če bi videl praznično razpoloženje ter tudi veliko zanimanje starih ljudi na tem »Cankarjevem večeru«.

Z vneto smo spremljali predavanje tovariša iz naše srede, ki nam je orisal delo in življenje tega velikega slovenskega pisatelja in pesnika. Z velikim zanimanjem in navdušenostjo smo poslušali ipe, zlasti za današnji čas primerne Cankarjeve pesmi, ki so jih recitirala naša dekleta. Spoznali smo, da je vse to, kar je do-

življal in o čemer piše Ivan Cankar tudi naše doživetje, naša usoda. Opisuje bedo in prikazuje krivico, ki se godi zaslužnemu in zatiranemu delovnemu ljudstvu. Spoznali smo da je še nešteto »Hlapcev Jernejev« med nami, ki zamažajo naše pravice, — nešteto je na svetu še »Sultanov«, ki svoje »sandale« postavljajo na oltar, da bi jih narodi molili — in veliko jih je, ki govorijo ljudstvu o »domovini«, pri tem pa mislijo samo na svoje osebne koristi. Delovno ljudstvo naj bi za njihovo »domovino« marširalo, umiralo in zanjo prelivalo svojo kri.

Kakor je Maksim Gorki prikazoval ruskiemu narodu vso gnulobo carske dobe, vso bedo in brezpravnost »ponižanih in razžaljenih«, tako kaže Ivan Cankar v svojih spisih narodno in socialno krivico, ki se v zastarelem kapitalističnem družabnem redu godi preprostemu ljudstvu. Delovno ljudstvo naj bi to svoje bedno hlapčevstvo spoznalo, se vsem krivicam in vsemu zatiranju uprlo in šlo v boj za pravico in svobodo! — In kaj takega ne bi bilo za nas, za rod »ponižanih in razžaljenih«, kaj takega naj ne bi bilo za koroške Slovence? To je za nas — to je za ljudstvo!

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

NAZVANJA:

Slovensko prosvetno društvo »Svoboda« v Št. Janžu v Rožu vabi na božičnico, ki bo v nedeljo, dne 26. decembra 1948 ob 15 uri v Tišlarjevi dvorani.

Slovensko prosvetno društvo »Štefan Singer« v Kapli ob Dravi priredi v nedeljo, dne 26. decembra 1948 ob 16 uri v svojem društvenem domu v Podlubežu božičnico.

Slovensko prosvetno društvo »Zilja« bo imelo svoj letni občni zbor v nedeljo, dne 26. decembra 1948 ob 14. uri pri Abuju v Zahomcu.

Vsi člani so prisrčno vabljeni.

Slovensko prosvetno društvo »Peca« priredi v nedeljo, dne 26. decembra 1948 ob 14. uri v Šercarjevi dvorani v Šmihelu igro »Pot do zločina«.

Na prireditvi nastopijo prvič po vojni spet domači tamburaši.

Slovensko prosvetno društvo »Planina« odsek »Partizan« priredi v nedeljo, dne 2. januarja 1949 ob 14. uri v društvenem domu v Selah dramo iz partizanske dobe »Volkodlak«.

Iščem srednjo kmetijo v najem, po možnosti južno od Drave. — Oglasi naj se pošiljajo pod »Kmetija« na upravo »Slovenskega vestnika«, Celovec, Velikovaška cesta 21/L.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Frane Petek, Velikovec. Glavni urednik: Dr. Franc Zwitter, odgo. vodni urednik: Franc Ugras, oba Celovec, Seimistrade 6, uprava: Celovec, Volkermarkler Straße 21. Dopolni se naj pošiljajo na naslov: Celovec (Klagenfurt), Postamt 1, Postbeholdung 272. Fleka: »Kärntner Volkswirtschaft u. m. b. H.« Klagenfurt, 10.-Oktober-Straße 7.

PREŽIHOV VORANC:

NAŠI MEJNIKI

Esesovske morilce je bilo pred samoto strah in zato so med seboj glasno govorili. Obsojenci pa vso pot niso spregovorili besedice med seboj, ampak so se tiho pekali dalje. Verige na rokah so jih žulile in tovariši na hrbtih so bili vedno težji.

Na čelu verige je korakal komandant skupine, ki je imel v rokah neke vrste specialko.

»Kmalu bomo tam,« je dejal nekolikokrat, ker ga je bilo strah korakati na čelu sprevoda, a se je sramoval, da bi šel kam nazaj.

»Zakaj si je izbral naš komandant prav Sveto Nežo za to mesto. Do zdaj je bila dobra razvalina nad trgov. Kaj hudiča ga je trčilo?« je dejal za njim drugi v sprevodu, ki je bil velik surovež in zato tudi velik bojazljivec.

»Kajpada bi tudi teh devet lahko opravili v razvalinah« je glasno potrdil komandant in si brisal znojne kaplje s čela.

Potem je bilo spet vse tiho in slišali so

se le težki koraki morilcev in obsojencev. Pot je bila tala in zato so čevlji kresali po kremenju. Malo pred njimi se je pot izgubila v gozd in vsi so prepadeni strmeli v to smer.

Tedaj je nenadoma spregovoril četrti v verigi, tisti, ki je nosil fotografski aparat, ker je imel nalogo naslikati ves prizor eksekucije. To je bil zloben človek, a bojazlivec ni bil. Poznal je svoje tovariše in zato si jih je od časa do časa privoščil.

»Kaj, če gremo v kako past. Tem tukaj ni zaupati. Jaz za svojo osebo jim čisto nič ne zaupam.«

Njegova opazka je takoj napravila globok vtis, še preden je skupina prišla v gozd.

»Kaj gobeždaš?« se je zadržal komandant od spredaj. »Ali ne veš, da so že večerje šle močne patrolje na teren okrog Svete Neže, da ga očistijo. Tega se nam ni bati.«

Navzlic temu bi se bil komandant najrajši takoj obrnil.

»Jaz pa tem psom čisto nič ne zaupam. Kdo ve kaj si še lahko izmislijo na zadnje uro.« je potrdil drugi v vrsti zelo glasno.

Ker je bila veriga zelo dolga, niso mogli slišati razgovora tisti, ki so korakali zadnji v vrsti. Ker so bili nervozni tudi ti, so glasno izpraševali naprej:

»Kaj pa je?«

»Nič!« jim je odgovoril eden izmed prednjih in srepro strmeli v gozd, ki jih je pravkar takrat zajel. Ko so šli skozi gozd, so morilci pospešili korake, kar se je dalo, tako da so zadnji suvali obsojence v hrbte. Obsojencem se pa ni mudilo nikamor. Bili so utrujeni, pretepeni, nekaterim so se še poznali sledovi po obrazih in po rokah. Razen tega so jih pritiskale peščenecne vreče k tlom. Morilci so stisnili puške in nekaj jih je neslo puške na strel skozi gozd. Srca so jim bila tako, da so se bali, da jih slišijo obsojenci. Odleglo jim je šele, ko so prišli zopet na sveto. Prišli so na široko polje, ki je pokrivalo vse pobočje. Na koncu tega polja je bilo sedlo, od koder se je svet prevrgel proti Sveti Neži.

In tako so šli dalje drug za drugim. Tistega esesovca, ki je korakal kot prvi za obsojenci, je pobodla jeza, da je nenadoma sunil s puškinim kopitom proti zadnjemu obsojencu. Sunek je bil tako hud, da je

malo manjkalo, da se obsojeni partizan ni postavil na glavo.

»Tu imaš, pes partizanski,« je zaklel esesovec surovo in čisto brez vzroka, s tem je mislil pregnati tesnobo, ki ga je navdajala pred tem pohodom. Toda sedaj se je oglasil esesovec, ki je korakal za njim.

»Zakaj pa ga suvaš?« je očital prvemu. »Ali ne veš, kaj jih čaka?« Ta esesovec ni bil zloben človek in so se mu obsojenci nekoliko smilili, kolikor so se mu smeli.

»Kaj me to briga. Kdo ve kaj čaka še nas,« se je izpraznil prvi esesovec.

»To je res!« je poudaril tisti za njim in skušal prižgati cigareto, kar se mu je posrečilo šele po tretji vžigalici.

Potem so šli spet dalje.

Obsojenci so molčali slej ko prej. Njihovi obrazi so bili prazni pčini neke notranje toge, ki je bila bolj trpeča, kakor pa bodeča. Iz nekaterih lic je vsevalo tudi notranje sovraštvo. Ko so korakali po sredi golega, belega pobočja, so se neke mu obsojencu nenadoma razširile prsi, da mu je postalo vseeno ter je iz sebe iztisnil širok glas. Bilo je, ko da bi komu dal signal.

(Dalje.)

VESEL BOŽIČ IN SREČNO NOVO LETO ŽELIJO

Vesele božične praznike in srečno Novo leto želi vsem prijateljem slovenske knjige	J. JOS. NOČNIK posestnik Loga ves	Družina KRISTOF , posestnik Pečenica — Ledence	JOSIP JUCH tajnik SPD Borovlje
JUGOSLAVENSKA KNJIGA Dunaj	J. TRUNK posestnik Bače	DRUŽINA PREŠEREN Železna Kapla	SILVESTER RUTAR kmet in čebelar Malčape
PETER ANDERWALD posestnik Klopice	JAKOB OGRIS sodar Kočuha	PRISTOVNIK KATI Remšenik — Železna Kapla	MIHA RAVTAR Breznica — Št. Jakob v Rožu
METOD WEISIČ izdelovalnica strešne opeke in cementnih izdelkov Sveče	ANICA ŠPORN-VIDA Celovec	M. SLUGA Remšenik — Železna Kapla	POSNIKARJEVA DRUŽINA Slovenji Plajberk
JOŠKO URBAN poslovodja Kmetijske zadruge Železna Kapla	DRUŽINA PIPAN Kapla ob Dravi	ANDREJ ZOLLNER Malošče	MOHOR ALOJZ-SREČKO Celovec
DRUŽINA GREGOR GABRIEL Leče	DRUŽINA KUCHER Lepena	DRUŽINA TOMAŽEVIČEVA v Vrdih	ZOFKA MÜLLER Št. Janž v Rožu
DRUŽINA OMOTA Št. Jakob v Rožu	Družina KOLENIK Šmarjeta pri Pliberku	ŠMONOVA DRUŽINA Št. Gandolf	FRANC KROPIVNIK Rute — Rinkole
Družina GABRIEL JANKO , gostilna Leče	Ddružina PAK, pd. KRZNARJEVA na Plešivcu	Slovensko prosvetno društvo »ŠTEFAN SINGER« Kapla na Dravi	VALENTIN KASSL Štriholče — Velikovec
Družina PODGORŠEK , košarski mojster Lepena — Železna Kapla	PRIMOŽ SAŠL kmet Ljubelj	BRUNO BLASNIK sekretar okrajnega odbora OF Borovlje	ŽUPKOVA DRUŽINA na Kostanjah
JOSIP WEDENIK gradbeni svetnik Dobrla ves	VALENTIN MÜLLER posestnik Bače	DRUŽINA MEDVED Borovlje pri Pliberku	Družina ČELESNIK Kostanje
JOŽE in IVANA ŠAFER tesar Pliberk	Družina SKUTL, pd. GRADIŠNIK Podkraj — Pliberk	DRUŽINA ROŽAN Preblje	JANKO LESJAK Kostanje
Družina ŠTEFAN MESSNER , posestnik Dob pri Pliberku	FRANCE PICEJ Reka — Št. Jakob v Rožu	DRUŽINA ZVITNIK Št. Jakob v Rožu	DRUŽINA PRISTOVNIK Robež
FRANC BOLE posestnik Dob pri Pliberku	PETROVA DRUŽINA Zahonjc	DRUŽINA BUTEČNIKOVA Hodiše	JOŽE KOFLER mizarstvo Št. Peter pri Št. Jakobu v R.
JOŽEF MOŽINA posestnik Dob pri Pliberku	JANKO DERSOLA Dole — Rožek	MANFREDA JOŽA , čevljar Brnca	ANTON LOMBAR Čirkoviče — Pliberk
Družina ANTON GRIL Plaznica	ANTON GABRIEL , kolar Št. Janž v Rožu	JOŽA STRAUS pd. REZIC Dob — Loga ves	DRUŽINA KOPANKOVA na Trijščah
LIPE KOLENIK Pliberk	CUDERMAN ŠTEFKA Obirska	ANDREJ SAŠL kmet Hodiše	FRANCE RUTAR papirnica Železna Kapla
Družina KOS Šmarjeta pri Pliberku	FRANC ABRUČ , delavec Brnca	MAKS KRIČEJ čevljar Hodiše	DRUŽINA FILIP RESEI kmet Rove
HRANILNICA in POSOJILNICA Ziljska Bistrica	Vesele božične praznike in srečno Novo leto Vam želita črkostavca »Slovenskega vestnika« NAHTIGAL in RESMAN Celovec		DRUŽINA VOŠPERNIK Zgornje Jezerce — Vrba
ANTON ŠUŠU cestar Rut 20, pošta Hodiše	JANEZ — LUC BUTEJ Št. Vid v Podjuni	Družina MARTIN RESMAN Spodnje Borovlje	Vesele božične praznike in srečno Novo leto želi vsem slovenskim izseljencem in znancem Rutarjeva družina v Kotmarl vesi

Vsem znancem in prijateljem želi vesele in zdrave božične praznike ter srečno Novo leto DRUŽINA PANŽ Brodci — Ljubelj	Slovensko prosvetno društvo »LASTOVKA« v Št. Lipču	LONIKA in FRANCE BREŽJAK Bela pri Železni Kapli	Vesele božične praznike in srečno Novo leto želi vsem čitateljem Slovenskega vestnika in vsemu slovenskemu ljudstvu EDI WARUM mesar in prekajevalec Borovlje — Ledence
Družina MAJERHOFER, pd. KRANJČEVA pod Jerberkom	Slovensko prosvetno društvo »SRCE« v Dobri vesi	DRUŽINA SCHARWITZL Prosoviče — Beljak	DRUŽINA MIRO MIŠKULNIK Škotiče
DRUŽINA PUŠNIK v Dobu pri Pliberku	MARICA PESERNIK Št. Lipš	KORI PERČ Celovec	NOLTI in SLAVKA MIŠKULNIK Škotiče
DRUŽINA MATEVŽ HUMNIK Goriče	MILENA MOHOR Celovec	FRANCI ZVITNIK Celovec	DRUŽINA KRAJNARJEVA Goselna ves
Družina VALENTINČIČ, pd. KOŠARJEVA pri Sv. Luciji	IVO in CILKA GABRIEL Št. Janž v Rožu	ROPAČ JAKOB Dole — Rožek	DRUŽINA VIVODA Lobnik — Železna Kapla
ESTERL FANI zadruga Železna Kapla	Družina ANDREJ OGRIS, pd. PEVCAR Drabunaže	BERTA ČERNI Št. Lipš	DRUŽINA DOVJAK Plavnica
Družina ROPAČ, pd. HANZELNOVA v Ločah pri Št. Ilju	DRUŽINA JANEZ JANK lesni manipulant Loga ves	Družina TONE URŠIČ, strešni opekar Loče	DRUŽINA GREGOR JANŠIČ Dole — Podravlje
JANKO MAK sekretar okr. odbora OF Velikovec	ANDREJ EINŠPIELER kmet Dobjana — Hodiše	DR. MATKO SCHARWITZL odvetnik Dunaj	JURIJ DRAGAŠNIK Vinare — Podstrmec
PAVLE KUMER Št. Vid v Podjuni	ORAŠ VALENTIN predsednik SPD »Drava« Kajže — Glinje	DRUŽINA RADOVIČ Koženta vna	DRUŽINA ULBING pd. JURČ Loče ob Baškem jezeru
Družina KUMER, pd. MAČEDOVNIK Št. Peter na Vašinjah	MARIJA STOR pogodbena nastavljenka Dunaj	JURIČ MICKA Dunaj	ZAHONIKOVA DRUŽINA Branča ves
ANDREJ HAUPTMAN občinski tajnik Sele	KUNČEVA DRUŽINA Št. Lipš	VALENTIN KASSL Štriholče — Velikovec	MIŠELOVCEVA DRUŽINA v Svečah
Družina KOLENIK JANEZ Libuče	KRIŠTOF KRASNIK Mokrije	DRUŽINA DULLER pd. KRUPIČ Slovenje — Globasnica	JANEZ GALOB Brnca
POMOČEVA DRUŽINA iz Bilčovsa	AMBROŽEVA DRUŽINA iz Zgoranje vesce	JOŠKO GREGORIČ Kočuha pri Šmarjeti	BLAŽ in PAVLA SINGER Podslnja ves
Družina JOŠKO SUMPER, pd. HOBAN Loče pri Št. Ilju	LOJZKA HOFER Celovec	PICEK JOŠKO Sekira	GROSOVA DRUŽINA Št. Peter na Vašinjah
Vesel Božič in srečno Novo leto želi vsem svojim članom KMETIJSKA ZADRUGA Bela - Železna Kapla r. z. z. o. z. Hkrati naznanjamo, da lahko ustrezemo vsem naročilom strojev, poljedelskega in gozdarskega orodja, soli, semenskega žita, umetnih gnojil ter praškov in tekočin za preganjanje in odstranitev vsakovrstnih škodljivcev na polju in v shrambi.	DRUŽINA JOŽE WRULIH iz Trnja	DRUŽINA OLIPIC URH Trnje	DRUŽINA SOVAK Lovanke
	UCARJEVA DRUŽINA v Svečah	DRUŽINA RAJHMANN Mošenica pri Bilčovsu	DRUŽINA FRANC KRUŠIČ Velinja ves pri Bilčovsu
	1899 — — — 1949 Ob vstopu v 50 leto svojega obstoja želi J U G O Z A Južnokoroška gospodarska zadruga v Sinči vesi vsem svojim članom največje gospodarske uspehe.	HRANILNICA in POSOJILNICA v Sinče vesi s sedežem v Dobri vesi želi vsem svojim članom vesele božične praznike in srečno ter uspešno Novo leto 1949. Poslovni dnevi: vsak četrtek dopoldan.	Vsem pionirjem in pionirkam, ki so bili na počitniških kolonijah v svobodni domovini Ljudski republiki Sloveniji želi vesele božične praznike in srečno Novo leto pionir ZDAVKO WIESER Borovlje
Vesele božične praznike in srečno ter svobodnejše Novo leto želi vsem čitateljem Slovenskega vestnika ŠIMEN ŽLEBNIK, mizar Goselna ves	Vsemu slovenskemu ljudstvu, ki se požrtvovalno bori za svobodo in enakopravnost želi vesele božične praznike in srečno Novo leto JANEZ WISEK, kmet Drevlje	Vesele božične praznike in srečno Novo leto želi vsemu slovenskemu in antifašističnemu ljudstvu na Koroškem DRUŽINA ANDREJ WIESER Borovlje	Vesele božične praznike ter srečno Novo leto želi vsem svojim odjemalcem, prijateljem in znancem JANEZ KREVC trgovina radijev v Celovcu

Družina SMOJNIK Vinogradi — Žitara ves	STOBER ANTON kovač Konatiče — Podravlje	FRANCI in MICKA RUTAR trgovec zadruga Dobrla ves	Družina DR. MIRT in DANICA ZWITTER Borovlje
Družina KOFLER pd. VAVČARJEVA Šteben pri Beljaku	Družina DRZOVCOVA Semislavče — Rožek	DRUŽINA KOKOT kmet Kostanje	Družina JANKO OGRIS trgovec, Bilčovs
KOFLER MARTINA šivilja Šteben pri Beljaku	Družina WIESER — ŠAŠLJNOVA Slovenji Plajberk	Družina MOHOR BLAŽ Nagelče — Št. Vid	DRUŽINA UMEK ANTON pevovodja, Škofiče
Družina BREZNIK gostilna — Pliberk	DRUŽINA KOŠAT Velika ves	MARTINAK CIRIL OBIRSKO	DRUŽINA MARTINOVA na Trebinji
OGRIS FRANJO in DRUŽINA Celovec	MIČKA KOŠAT Celovec	WASTE TOMAŽ Grabštanj	DRUŽINA TOMAŽ KUNČIČ Spodnja Kneža — Grebinj
Družina SCHWEIGER JANEZ Št. Janž v Rožu	ANČKA PIPAN Celovec	OGRIS RRANCI Dovčja ves	Družina POGLIČ — POŽARNIKOVA Breg pri Brnci
Družina VISER pd. PAVR Podslnja ves	Družina MALE JANKO gostilna Sele — Zgornji Kot	DRUŽINA HAUPTMAN Otož — Št. Ilj	Družina ČERNIC ARNOLD trgovec Loga ves
Družina KRASNIK MATEVŽ pd. BLATNIK Št. Janž v Rožu	Družina SABLATNIK JOŠKO kovač Rožek	DRUŽINA ROJAKOVA v Pogrečah	DRUŽINA VERTIČ Borovlje
Družina OJCL JANKO Poljana — Bistrica v Rožu	Družina JANKO ČUDEN lesni trgovec Št. Jakob v Rožu	Družina HAPPE JANEZ Ribnica	DRUŽINA IRGLNOVA na Trebinji
POSOJILNICA Št. Janž v Rožu	Družina STROJ JANEZ čevljar Št. Ilj	Družina ČIMŽAR JOŽEF trgovec Kotmara ves	DRUŽINA WEIS JANEZ krojaštvo Št. Janž v Rožu
KMEČKO GOSPODARSKA ZADRUGA Št. Janž v Rožu	Družina LAPUŠ FLORIJAN Podslnja ves	Družina JAGOVČ FRANC Apače	DRUŽINA HARTMAN Libuče pri Pliberku
Družina HADERLAP pd. PRUNAR Lobnik — Železna Kapla	Družina HRIBERNIK — MENTLNOVA iz Proboja	Družina LEDERER IGNAC Otož — Št. Ilj	Družina RAJHMAN RADO pd. JESENİK Lipa
Družina HADERLAP pd. ARTAČ Obirsko	HRASTNIK RUDOLF kmet Hrenoviče	Družina MIKL JANEZ Pečnica	Družina KROPIVNIK VALENTIN Bilčovs
DRUŽINA POLTNIKOVA Bistrica pri Pliberku	ANGELA in NACE SPENDIR Št. Ilj	Družina LAJČAHER ANDREJ Ročica — Kotmara ves	DRUŽINA KOBANOVA v Deščicah pri Št. Ilju
Družina MALE MIHA Sele — Zgornji Kot	Družina BOLTEŽAR JOŽA Plaznica	Družina STRAUS JOŽA Dob — Loga ves	DRUŽINA ŠPORN Remšenik pri Železni Kapli
Družina PEPCA in JANKO OGRIS župan Sele — cerkev	Družina BOROVNIK BOŠTJAN puškar Borovlje	DRUŽINA PRIMOŽ Št. Ilj	Družina PARTL — ČRNKOVA Bistrica pri Pliberku
KNEZ TONI pd. TAVČMAN Lobnik	Družina RACK pd. MOREJ Zg. Sele pri Velikoveu	JANKO GROBLACHER Celovec	Družina ANDREJ in LENI HADERLAP Št. Janž v Rožu
JERLIH ANTON Lobnik	STESL FRANCE lesni delavec Pinja ves	FRANCE KOŠUTNIK urednik »Slovenskega vestnika« Celovec	Družina ZDRAVKO in REZIKA HARTMAN Korte
Družina ING. DANILO in ANICA KUPPER Podravlje	LESJAK JOSIP obč. tajnik v p. Himmelberg	RADO JANEŽIČ urednik »Mlade Koroške« Celovec	Družina KURISELO ANTON Želuče
Družina JAKOB JANEŽIČ Breznica	LAJMIŠ JANEZ čevljar Sele	DR. LUKA SIENČNIK živinozdravnik Dobrla ves	DRUŽINA ČRNIJEVA Zgornja Vesca
Družina ANTON SMOLE Spodnje Brovle	Družina ZIMA PAVEL Škofiče	Družina ŠALER JANKO upravnik Slov. Vestnika, Celovec	Družina MOHOR ŠIMEN Škocjan

Vsem bralcem Slovenskega vestnika želi vesele božične praznike in srečno Novo leto DRUŽINA URANKAR Hodiše	Družina DR. FRANCI ZWITTER Waaggasse 6/II., Dunaj	DRUŽINA KAKL MAKS Loga ves	Vsem bralcem našega dragega Vestnika želim vesele in zdrave božične praznike ter srečno Novo leto PAVLA MAK Sele — Zgornji Kot
Družina KROPIVNIK TOMAŽ Borovlje	Družina VERNIK pd. JIRH Kočuha pri Šmarjeti v Rožu	DRUŽINA ROBINIK FRANČ Šmarjeta pri Velikovcu	DRUŽINA AICHHOLZER Dobje — Loče
DRUŽINA KUPPER TOMO Velikovec	DRUŽINA JELEN Libuče	MARTINJAK ŠIMEN, gostilna Št. Jakob v Rožu	DRUŽINA MLEČNIK Kožentavra
POTOČNIK LOVRO Pliberk	DIPL. JUR. TONE JELEN upravnik, Dunaj	DRUŽINA SIENČNIK ANDREJ Mokrije	DRUŽINA SMRTNIKOVA Korte
Družina URŠIČ FRANČ Loče	GABRIEL FRANČ mizartstvo, Št. Janž v Rožu	DRUŽINA SLUGA Korpiče pri Bruci	KOSMOVA DRUŽINA v Svečah
Družina PRUŠNIK KARL - GAŠPER Celovec	Družina HADERLAP FRANČ krojaštvo Celovec	REINER MATEVŽ, lesni trgovec Loga ves	KRZNARJEVA DRUŽINA Sveče
Družina GROBLACHER VINKO Dešiče	<p>Vesel Božič in srečno Novo leto</p> <p>ŽELI VSEM NAŠIM BRALCEM SOTRUDNIKOM POŽRTVOVALNIM RAZNASALCEM IN NAŠIM PRIJATELJEM</p> <p>IZ VSEBINE: MLADINSKA FIELOGA NOV ZAKON O NACISTIH KAKO JE A POLITIK IZ SPOMINOV MAKSIM GORKI MATI PRIMORCI ZA PRAVICO GEOGRAFSKI POSKUSI</p> <p>LETNIK I DUNAJ, V PETEK 2. VIII. 1948 ŠT. 92</p>		PERMOŽEVA DRUŽINA Mače pri Bistrici v Rožu
Družina PRUŠNIK FRAN Lobnik — Železna Kapla			ABUJEVA DRUŽINA Zahome
TOMAŽ IN MATILDA KOŠUTNIK Globasnica			DRUŽINA GREGORIČ Kočuha pri Šmarjeti v Rožu
Slovensko prosvetno društvo »BISERNICA« v Celovcu			IRMA MAK Sele
KOMPOŠ TEVŽI mlinar Hodiše	GABRIEL MIHA — GOSTILNA Št. Janž v Rožu	LOMŠEK IVAN, zaloga strojev Zagorje pri Dobrli vesi	MIŠELOVCEVA DRUŽINA v Svečah
Družina DR. FRANČ PETEK, zdravnik Velikovec	RUTARJEVA DRUŽINA Št. Gandolf	BAUMGARTNER LOJZE Št. Jakob v Rožu	Družina PEČNIK, pd. BICELJ Bistrica pri Pliberku
Vesele božične praznike in srečno Novo leto želi vsem učencem v koroškem internatu v Radovljici JULKA ZABLATNIK Grabštanj	Vesele božične praznike in srečno Novo leto želi vsem sotrpinom iz celovških zaporov v letih 1944-1945 DRUŽINA NOČNIK pd. LIPEJ Jerberk—Škofiče	Vsem cenjenim odjemalcem želi vesele božične praznike in srečno Novo leto ING. MARKO POLČER drevesničar Št. Vid v Podjuni	Vesel Božič ter srečno in zdravo Novo leto Pokrajinskemu odboru OF za Slovensko Koroško, Zvezi mladine za Slovensko Koroško, Antifašistični fronti žena za Slovensko Koroško, Zvezi bivših partizanov za Slovensko Koroško, Slovenski prosvetni zvezi, Zvezi slovenskih izseljencev, Kmečki zvezi za Slovensko Koroško, Zadrugi zvezi za Slovensko Koroško, uredništvu in upravi Slovenskega vestnika ter vsem koroškim Slovencem, ki se borijo za priključitev k Titovi Jugoslaviji, želi URBAN LIPEJ pd. Blažej Garjuše — Grebinj
Vsem koroškim študentom v Jugoslaviji ter vsem čitateljem Slovenskega vestnika želi vesele božične praznike in mnogo uspeha v Novem letu LOJZKA GOLSER Šmarjeta — Kotmara ves	Vesele božične praznike in blagoslovljeno Novo leto želi vsem prijateljem dobre kaplice in kadilcem MIHA WEBER gostilničar in trafikant Zeluče	Vesele božične praznike ter srečno in bogato Novo leto vsem čitateljem našega lista in vsem izseljencem želi DRUŽINA MIHAEL OŽMAN Breška ves — Šmihel	Vesele božične praznike in srečno Novo leto vsem slovenskim izseljencem želi DRUŽINA KUNČIČ Spodnje Dobje
Vsem bivšim koroškim partizanom ter vsem koroškim Slovencem želi vesel Božič in srečno Novo leto STANISLAV FINŽGAR Dešiče	Vesele božične praznike in srečno ter veselo Novo leto želi vsem zavodnim kotmirškim Slovencem ALOJZIJ HRIBAR, organist v Kotmarl vesi	Vsem cenjenim odjemalcem, znanec in prijatelj želi vesele božične praznike in srečno Novo leto 1949 TRGOVINA RENKO Borovlje	Vsem koroškim Slovencem, posebno slovenskim izseljencem želi vesele božične praznike in srečno Novo leto DRUŽINA MAKS TRUNK Žužalce
Vesele božične praznike in srečno Novo leto želi vsem sorodnikom in znancem DRUŽINA TRATNIKOVA Ledenice	Vesele božične praznike in srečno Novo leto vsem naročnikom in bralcem Slovenskega vestnika želi DRUŽINA KUTEJ v Domačalah	Vsem sorodnikom in prijateljem v domovini in Ameriki želi vesele božične praznike in srečno Novo leto DRUŽINA NAHTIGAL	

FRANKS. MEŠKO:

BOŽIČ TRPEČIH

Sam mora človek doživeti in občutiti to, pripovedovanje mu je samo daljno, komaj slišno zvonjenje, mrtva pravljica: kaka žalost in bridkost je, če je človek samotni in zapuščen. Samoten in zapuščen že doma, kjer so vendar še kaki skriti viri tolažbe in veselja. Dvojna žalost in bridkost, če je samotni in zapuščen ob velikih praznikih, ko je srce tembolj željno in potrebnost toplega pogleda, blage besede, tihe, mirne sreče. Trojna bridkost, če je človek ob takih svečanih dneh v tujini, ker čuti prav ob takem času, ko ve, da se določ drugi v svojih prijaznih domovih v božjem miru in tihem sreči, še huje svojo brezdomnost, samotnost in zapuščenost. Najhujša pa je bridkost, če vidi druge prav tako ali še huje trpeti, pa jim pomagati ne more.

Vse to sem bridko občutil, ko sem prvič preživljal božične praznike v tujini, pri blagih srcih sicer, pri slovenskih šolskih sestrah, vendar daleč od domovine, v Zemunu pri Beogradu.

Dva dneva in dve noči v decembru 1941. so nas srbski četniki gonili v visokem snegu in res po nepreplepkih cestah in stezah po bosenskih gorah nad Sarajevom. Potem smo potovali do četniškega štaba v Sjetlini, gorski vasi nad Sarajevom, po železniškem tiru čez obmejno bosensko mesto Višegrad in po Srbiji skoraj do Užic, spet tri dni. Tako sem seveda v Beograd in ondod čez Savo v Zemun prišel z ne preveč elegantnimi čevlji, zlasti gumice na petah so bile občutno obdrgnjene in okrhane. Pa me je bilo v resnici sram s takimi iti pred oltar, posebnost še v sveti noči in na božični dan.

Zato sem se napotil zvečer pred svetim postom — sodil sem, da na sveti post, dan pred Božičem, ali sploh ne bodo delali ali vsaj neradi sprejeli kako novo delo — iskat po mestu primerno čevlarsko delavnico.

Odločil sem se najprej za prav gosposko sredi mesta. »Tukaj bodo pač imeli gumice, čeprav jih je zdaj že težko dobiti. Brez dvoma imajo tudi več pomočnikov, kar hitro mi bodo to naredili.«

Tako sem vstopil poln upanja. Mlada gospodična me je prijazno sprejela. Bila je sama v tem koncu sobe, ki je bila z zatorom razdeljena v dva prostora; za zaveso sem slišal glasno nabijanje, tam je bila delavnica, tu samo sprejemnica in prodajalna izdelanih čevljev. Razložil sem gospodični svoje bolečine, bolj bolečine svojih čevljev.

»Ne vem, kako bo, mnogo dela je zdaj pred prazniki. Vprašala bom.«

Odgrnila je zaveso ob steni, sporočila mojo željo in prošnjo v delavnico.

»Pred prazniki ne sprejemamo nobenega dela več,« sem zaslišal odločen, precej neprijazen odgovor.

»Ne zamerite, prosim, da sem nadlegoval,« sem se opravičeval gospodični. Saj drugače nisem mogel.

»O, ništa, ništa!« je prijazno branila. Tako smo se vsaj z lepo besedo razšli, čeprav jaz ne preveč vesel in srečen.

»Že vidim, v teh tako gosposkih delavnicah ne bo nič,« sem razmišljal. »Pojdem malo bolj iz središča mesta, mogoče bom imel pri kakem bolj preprostem mojstru več sreče.«

Šel sem skozi sijajno razsvetljeno, ljudi polno mesto gor po »Princa Evgena ulici« in sem iskal, kje bi bil upodobljen spet kak čevljar ali bi mi napis na tablici kazal, da morda tam najdem, kar iščem, dobim, kar želim. Res, že precej v začetku ulice manjša, preprosta delavnica!

In sem vstopil. Gospod srednjih let je stal ob podolgovati mizi. Razložil sem mu na kratko svoje želje, še bolj na kratko on meni: »Pomočnik je že odšel, šest bo ura; jaz pa ne delam, sem bolan.«

Na oko se mi ni zdel bolan. a oko ne vidi vsega. A bilo, kakor bilo — odslovljen sem bil!

»Sreče nimam, vem; obupati pa tudi ne smem,« sem si govoril, ko sem spet stal zunaj v snegu. »Treba bo še iskati, morda pa najdem umetnika za čevlje, ki bo manj hud kakor oni prvi in manj bolan kakor ta tu notri.«

In sem stopal dalje gor po dolgi ulici, prišel že spet na raven svet, pozornost se

ogledoval na vse strani, kje bi našel zaželeno. Res, tu na voglu bolj nizke, preproste hiše! Pogledal sem skozi razsvetljena steklena vrata in kar sem videl, me je napolnilo z upanjem: »Se tukaj poskusim svojo srečo. Naj pa bo zadnja postaja!«

Če sem prej bil zašel v razkošno gosposko dvorano, potem v dostojno meščansko delavnico, sem stal zdaj v stanovanju iz kake Dostojevskijeve povesti o bednih in ponižanih v kakem petrograjskem predmestju. In osebe v tej tesni sobici — prav kakor bi jih bila ustvarila in postavila sem strahotno iznajdljiva Dostojevskijeva domišljija.

Trije so sedeli v sobi. Na nizkem čevlarskem stolcu starel s suhim, rumenim obrazom, obrit, z redkimi, na pol osivelimi lasmi, ki me je, ko sem vstopil, pogledal z bolj žalostnimi kakor začudenimi očmi. Odzdravil je na moj pozdrav ne neprijazno, a silno trudno. Ko sem mu povedal, česa bi ga prosil, je počasi zmajeval z glavo in spet trudno govoril:

Na polju znamenje stoji...

»Ne vem, če bom imel kaj takega. Bom videl. Sedite! Najprej moram dokončati to delo.« Majhen, star ženski čevljar je imel v roki, takoj se je spet nagnil čez njega.

Ob mojstru, na prav tako nizkem če ne nižjem stolcu je sedel fant, kakih šestnajst, sedemnajst let bi mu moglo biti, tudi suh, zagorel, čudno vase zamišljen, mene še menda pogledal ni, ga seveda tudi nič brigal nisem. Konček cigarete je držal v ustih, a ni imel prižgane, samo tako je užival. Zdjaj pa zdaj jo je vzel previdno, pobožno, sem si dejal na tistem, iz ust, si ustnice počasi, tiho obližnil, vrtil bedni košček med prsti, čisto rumenimi od tobaka, si obližnil še prste in spet vtaknil konček med ustnice. Najprej sem mislil, da je pomočnik ali vsaj učenec; a sem kmalu spoznal da le na čevlje čaka.

V kotu je sedela na nekaki kratki postelji tretja, starka izmučenega, pepelnatega obraza in je boleče pokašljevala. Zdjaj pa zdaj je poltiho, kakor iz sanj ali globokih misli zavzdihnila, se nekoliko sklonila, naglo si popravljala rjavkasto — ali je bilo le tako umazano? — pregrinjalo, ki ji je pokrivalo noge, potegnila si staro, čez rame ji visečo ruto tesneje na prsi, morda jo je mrazilo ali je hotela tak potolažiti kašelj, zabraniti morda življenjskim močem, da ne bi še bežale iz bolnih prsi. — Živa Katarina Ivanovna iz Dostojevskijevega »Zločina in kazni«, sem si mislil, ko sem jo gledal, le da ta tu v kotu ni bila od življenja in trpljenja samo ponižana kakor Katarina Ivanovna, ampak v resnici ponižna, že njen pogled je kazal to; boleče, skoraj plašno je begal po sobi in čez nas, ko je bila Katarina Ivanovna še v svoji neskončni bedi vsa ponosna na svoje plemiško rojstvo; in ta tu je molčala, samo kašljala je kakor Katarina Ivanovna khe-khe-khe — ko je Katarina Ivanovna govorila tako odločno, večkrat strupeno mogočno. Le otrok tukaj ni bilo, ne kake drobne, za vse, tudi najhušje žrtve pripravljene Sonje, ne male, ljubeznive Poljice. Dobro, da jih ni bilo! Kam bi šlo njih življenje iz te neusmiljene revščine?

Starec je delal, zdaj pa zdaj malo privzdignil glavo, postrani pogledal name; pretehtaval me je najbrž, razmišljal, kam naj me dne.

Kar je vstopil še en obiskovalec, mož srednjih let, precej zajeten, oblečen kakor pač obrtnik pri delu, vendar mnogo bolje kakor vsi trije. Sedel je, ponudil mojstru cigareto, si jo tudi sam prižgal. Po kratkih uvodnih besedah, vsakdanjih vprašanjih, je takoj razodel, po kaj je prišel: če bi mu dali pol litra petroleja?

Videl sem, kako je čevljar nekako začudeno dvignil glavo. Petroleja? Ne, ni mogoče. Kako bi pa on delal?

Po praznikih da tako ne bo kaj prida dela, je dejal na to obiskovalec.

Zdjaj je mojster glavo globoko povetil. Najbrž mu je je sklonila težka misel: »Nič dela? Od česa pa bova z ženo živela?«

Toda oni ni nehal. Starec je odbijal: »Kdaj bodo šele delili petrolej! Ne morem tako dolgo čakati — kaj naj brez luči!«

»Liter mleka ti dam.«

Tiho je postalo v sobi. Čutili smo: vabeča ponudba, v srce je zadela!

Kar se je oglasila žena iz kota: »Pa mu daj!« Premagala jo je pač misel na liter mleka!

Že je odvijal gost iz papirja steklenico, poprej jo je bil položil kar na tla ob stol, nihče se ni bil zmenil, kaj ima v papirju.

Mojster je težko vzdihnil, vstal, stopil v kot, izvlekel tam od nekod kanglico morda za dva litra, natočil. Obiskovalec je hlastno vzel, vstal, steklenico spet previdno zavil in se naglo poslovil, kakor bi se bal, da bi se čevljar in žena mogla še premisliti, zahtevati olje nazaj.

Malo za tem je starel končal s popraviлом ženskega čevlja in ga izročil fantu. Ta je potegnil nekod iz žepa ponošene tenke suknje cigareto, jo dal mojstru, kratko zahvalil, tudi naglo odšel. Čutil sem se, ali bi naj bilo to vse plačilo! Tedaj je razumljiva žalostna siromasčina!

Zdjaj je vzel starel moje čevlje, ki sem jih bil med tem sezul. Obračal in ogledoval jih je nekaj časa, potem dolgo iskal med raznimi krpami in odpadki usnja v stari slamnjači ob sebi na tleh; naposled je res našel neke kose gumic, jih začel sestavljati in primerjati petam. Vmes me je že zdaj in zdaj ošinil s pogledom. Nenadno je položil čevljar na kolena, me pogledal naravnost v oči in vprašal: »Pa niste katoliški duhovnik?«

»Sem. Na ovratniku vidite. Druga obleka res ne kaže duhovnika, po čudnih potih hodim, četniki v Bosni so mi še suknjo vzeli.«

Oba sta pozornostno poslušnila, starko je za nekaj časa celo kašelj pustil. Moral sem jima pripovedovati svoje doživljanje, seveda na kratko, najznamenitejše. Tiho sta poslušala, starka je vmes včasih vzdihnila, starel je sedel mirno, s čevljem na kolenih, in me je gledal.

»Hudo za vas, da vas tako po svetu porivajo,« je počasi in otožno izpregovoril, ko smo nekaj časa vsi trije molčali. »A smo pač vsi siromaki in trpini, midva z ženo« — žalostno je pogledal v kot — »prav taka. Noge so ji odrezali,

kakor slaboten otrok poseda tam, bedna moja starica.

Pogledal sem jo s še večjim sočutjem, kako je ždela tam, sključena, roke držče prekrižane čez upadle prsi, in je strmela dol na pregrinjalo, ki je skrivalo, česar ni bilo. Rad bi vprašal kaka nesreča jo je zadela, da je ob noge. A sem se bal, da bi jo moglo tako vprašanje neznanega tujca raniti, na novo odpreti kako že nekoliko zaceljeno rano.

»Tudi midva sva katoličana,« je nekoliko živahneje, vendar še vedno žalostno pripovedoval starel. »Katoliško poročena. Vam lahko dokažem, imava poročni list.«

»O, saj vam verjamem.«

Pa je že vstal, odprl predal v nizkem starem predalniku ob steni in brskal po njem. Čez nekaj časa je res privlekel iz njega kopo starih pisem, pregledoval jih, naposled pomolil orumeneli list.

Pogledal sem: res, katoliško poročena, v Beogradu.

»Jaz sem iz Banata, starica iz Medjimurja, služila je v Beogradu... Ko sva bila mlajša, nama je bilo bolje. Zdjaj trpi. Delam — vendar ni kruha.«

»Ali nikjer dobiti kake pomoči, kake podpore?«

»Prosil sem v Beogradu, pisal tja in tja.«

»In kaj dobili?«

Globlje je sklonil glavo: »Nič.«

»Toliko pomanjkanja in trpljenja je vsepovsod! Morajo pač pomagati tu in tam, in dostikrat prav najbolj potrebni ničesar ne dobijo,« sem skušal zagovarjati in opravičevati, ker so med imeni, ki jih je navedel, bila tudi imena naših odličnih mož.

»Res obupni časi, obupno življenje!« sem si pa govoril na tistem, ko sem gledal starca, kako se je ves strt spet sklonil nad čevljar in se trudil, da bi stare gumice prirezal in prilagodil petam, gledal starko, ki si je spet hitela popravljanje pregrinjalo čez kolena, zavijati se v borno staro ruto in je spet neusmiljeno pokašljevala.

»In zdaj pride Božič,« je govoril mojster, bolj sam sebi kakor meni, »kako je bil nekaj lep! A zdaj se ga nič ne veseliva — nič jesti ne bova imela čez praznike.«

Že dolgo, dolgo me ni zbolela kaka beseda tako globoko v srce kakor ta tihha, vdana tožba bednega starca.

Ko sem se nekoliko pozneje vračal po sijajno razsvetljenih ulicah, in so švigali mimo mene razkošni avtomobili, in sem gledal, kako so se razkazovala in se ponujala v izložbenih oknih dragocena oblačila, v drugih vabile najizbranejšje jestvine in poslastice, ko sem gledal najelegantnejše obleke dam in gospodov, ki so se tako brezskrbno sprehajali, veselo kramljali, se srečno smejali, ko sem opazoval velikanske državne palače, ki jih je zidala tu naša Jugoslavija skoraj iz samega marmorja, za letalstvo, za mornarico, ki jih sedaj nikjer ni, ko sem premišljeval, koliko bodo prav te dni izdali in razmetali razni bogatini za igrače in druga darila, za najslastnejša jedila in drage pijače, mi je kakor glasna obtožba zvenelo v ušesih in v srcu:

»Nič jesti ne bova imela čez praznike!«

In o Bog — ne samo ta... ne samo ta...

PETER LEVEC:

Bele noči

Noč je ogrnjena v bel pajčolan, mesec primrznil na jasnem je nebu. Voda umolknila v skalnem je žlebu, v snegu pred mano gre brat — partizan.

Niti srebrne nevidno nocoj so od bitja do bitja razpete. Zvezdni utrinek s sijajem rakete padel je v morje blestečih se hoj.

Tiho v premeško belino snega vgreza se naša sproščena stopinja. — Vse se v svetlobo in luči spreminja! Smrti nocoj naš utrip ne pozna!

V eno nam zljila sta dan se in noči V velikem dnevu jasnine žarijo. Z nami prozorne daljave gorijo — pota polnočna nam razsvetljujejo.

Mračilo se je. Božični zvonovi so meliko doneli v nastajajočo noč. Srebrne zvezdice so se združevale v goste kosmiče in pokrivalo zemljo. V oknih samotnih gorskih koč so se užigale prve luči. Doli v dolini, kjer so naši tovariši držali položaje, so regljale strojnice. »Da bi jo vsaj skupili, psi prekleti, ki še na samo božično noč ne dajo miru«, smo mislile, otiraje si pot v komaj zapadli sneg. Tako mehko mi je bilo v duši in zdelo se mi je, da še nikdar nisem v tako svečanem razpoloženju praznovala božične noči. Nikdar se nisem tako pobožno odpravljala k polnočnici kot letos, ko sem bila določena, da kot odbornica rajonskega odbora Slovenske protifašistične ženske zveze nesem božična darila našim tovarišem na položaje.

Kako veselo mi je bilo srce na tej poti! Noge so me kar same nosile in prav nič se nisem zmenila za sneg, ki me je medtem vso pobelil. S tovarišicami sem hitela, da čim prej dospemo na cilj. Polni jerbasi božičnih dobrot so se nam zde-

BOŽIČNI OBIČAJI

Največ božičnih narodnih običajev se nanaša na prvi dan praznikov, t. j. na sveti večer, ki mu ponekod na Slovenskem pravijo badnik ali badnji večer. Naziv, — beseda prihaja od bedeti, — kaže, da je narod to noč prebedel. Skoraj povsod na Slovenskem na ta dan pečejo poseben kruh, ponekod celo več vrst ter ga imenujejo božičnik ali badnjak. Hlebec tega kruha dajejo poleg družinskim članom tudi živini, da bi se bolje redila in da bi bila obvarovana boleznim; tak poseben kruh je tudi potica. (Naziv potica prihaja od povitica, ker se testo povija). Ponekod se na sveti večer žge v hiši tudi panj oz. čok; temu tlečemu panju, okoli katerega se zbere vsa družina, ponujajo jedi in piščice. Ta običaj se je posebno dolgo ohranil pri goriških Slovencih in ga še danes poznajo povsod v Srbiji.

Da na večer pred božičnimi prazniki obhodi vsa družina hišo, gospodarska poslopja in hleve, jih pokadi in blagoslovi z blagoslovljeno vodo, je še sedaj navada po mnogih krajih Slovenije. To izvira še iz prastarih časov, ko so s tem odganjali od hiše čarovnice in zle duhove. Solih so z božičnimi prazniki združene številne vraže. Zelo raširjena je bila navada, da so si na sveti večer ljudje prerokovali bodočnost iz vlitiga svinca ali voska. Tudi napovedovanje vremena na ta večer je močno razširjeno in na to kažejo številni narodni reki o vremenu.

Povsod na Slovenskem ter tudi pri ostalih Jugoslovanih pa je razširjena vraža, da na sveti večer govori živina, ki se pogovarja o bodočnosti hiše in njenih družinskih članov, da pa jih človek sliši, mora imeti pri sebi praprotno seme. Paziti pa mora, da ga živina ne opazi, sicer bi ga zadela huda nesreča.

To je nekaj od mnogih in raznovrstnih božičnih običajev našega naroda, ki so splošno slovanski in so se dolga stoletja ohranili živi med našim ljudstvom.

BOŽIČNI VEČER PRI PARTIZANIH

li lahki, čeprav je bila pot dolga in naporena. Odložile smo jih v borni koči, pred katero je tovariš politkomisar zbral svoj bataljon. Kako mi je utripalo srce, ko sem hrabrim borcem v imenu tovarišic organiziranih v Slovenski protifašistični ženski zvezi, voščila zadovoljne praznike.

bej. Niso mogli verjeti, da smo mislile prav na vse, kar potrebujejo. (Kako prav je bilo, da smo o vsem tem razmišljale že na naši zadnji seji.) Tovariš politkomisar se je prisrčno zahvalil v imenu vseh in nam je naglasil, naj tudi v bodoče pridno delamo, da bo naša Slovenska proti-

Partizanski Božič

Olas mi je drhtel, toda ne zato, ker so v bližini divje drdrali mitraljezi, ampak ob pogledu na trudne, neobrite obraze tovarišev, ki so prihajali iz borbe na sam sveti večer in na njihovo radostno presenečenje ob pogledu na darila. Ko so drug za drugim odvezovali skromne vrečice, so se razveselili vsake malenkosti pose-

fašistična ženska zveza res močan steber in opora junaški Narodnoosvobodilni vojni. Borci pa so se nam zahvaljevali s kratkimi okornimi, a tako iskrenimi besedami, da smo bile neizrečeno srečne ob njih, saj smo se zavedale, da so ti tiste najboljši in najbolj plemeniti sinovi slovenskega naroda. Zdelo se mi je, da nas je ta

sveti večer povezal vse v eno samo družino, ki misli in dela le za isto, skupno korist. Morda so neke drugie matere, žene in sestre teh resnih partizanov ob misli na svoje sinove, može in brate pripravile prav tako prijetno božično presenečenje drugim borcem. Začutile smo, kako tesno je danes povezano v tej borbi vse, kar se bori za odrešenje slovenske domovine in da smo tudi mi, protifašistke, del naše slovenske armade, ki bo odrešila slovenski narod in mu priborila srečnejšo bodočnost. Ob pogledu na tovariše partizane, njihovo orožje in močato odločnost mi je v duši zrastle samozavest kot da se je prelila vame iz teh prekaljenih borcev. S ponosom sem začutila, da tudi jaz, čeprav ne kot partizanka z orožjem, z delom v Slovenski protifašistični ženski zvezi stojim ob strani našim hrabrim partizanom in jim pomagam do zmage v teški osvobodilni borbi.

Vida Brest, 1942:

Sveti večer dveh begunskih ovc

Lani bilo je, sestrica, veš še?
Sneg je pokrival doline, gore,
burja je mrzla tulila zloveščee
s snegom zametala ozke steze.

Ovčke, pastirčke sva v mah postavljali,
lučke prižigali drobne, bele.
Takrat pač sestrica, nisva še znali,
kaj je trpljenje in kaj je gorje.

V jaslice zrla sva, sestrica ljuba,
babico sva poslušali molče,
ko je o Jezuščku nam govorila,
ki so ga v hlevček spodili ljudje.

Tuji okrutni iz sani so zdramili,
sestrica mala, ne naju samo
kakor sto drugih smo mi zapustili
dom svoj predragi in svojo zemljo.

Nimava jaslic, ne ovčk, ne pastirčkov,
v izbici tesni je mrzlo, pusto...
pa če ničesar nam niso pustili,
sladke spomine budiva lahko...

Večrana

Vsem bivšim političnim pripornikom, obsojencem in vsem žrtvam fašističnega nasilja želi vesele božične praznike in srečno Novo leto

SLOVENSKA SEKCIJA
bivših političnih internirancev in obsojencev

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

želi vsem prosvetnim društvom, prosvetašem in prijateljem slovenske prosvete vesele božične praznike.

Z vztrajnim in požrtvovalnim delom na obnovi in izgradnji naše ljudske prosvete bomo najlepše proslavili kulturni praznik vsega slovenskega ljudstva — stoletnico smrti velikega Franceta Prešerna v novem letu 1949.

Vesele božične praznike in srečno Novo leto želi vsemu slovenskemu ljudstvu

Osvobodilna fronta za Slov. Koroško

Pokrajinski odbor

V letu 1949 založimo še večje sile v borbi za naše pravice in dokončno osvoboditev.

Kmečkemu in delavskemu prebivalstvu Slovenske Koroške želi vesele in zadovoljne božične praznike ter uspehov polno Novo leto 1949.

Kmečka zveza za Slovensko Koroško
POKRAJINSKI ODBOR

Vesel Božič in srečno ter uspešno Novo leto želi vsej slovenski in anti-fašistični mladini na Koroškem

ZVEZA MLADINE ZA SLOVENSKO KOROŠKO
POKRAJINSKI ODBOR

Vesel Božič in Srečno Novo leto želi vsem slovenskim izseljencem

ZVEZA SLOV. IZSELJENCEV

Vsem ženam in materam Slovenske Koroške želi vesele božične praznike in srečno Novo leto

ANTIFAŠISTIČNA FRONTA ŽENA
POKRAJINSKI ODBOR

Vsem svojim članom želi zadovoljne praznike in srečno Novo leto

ZVEZA BIVŠIH PARTIZANOV
SLOVENSKE KOROŠKE
GLAVNI ODBOR

ZVEZA KOROŠKIH ZADRUG V CELOVCU

želi vsem včlanjenim zadrugam in njihovim odborom, vsem našim družnikom in vsem koroškim Slovencem lepe božične praznike!

V novem letu 1949 želimo vsem uspešno gospodarsko delovanje. Naša zadrugna organizacija bo Vaše napore podprla s sprejemanjem prihrankov, s posredovanjem posojil, z dobavo potrebščin, s prodajo pridelkov in izdelkov, z vsakovrstnimi pravnimi, davčnimi in gospodarskimi nasveti!